

SADIK IDRIZI ALJABAK
MUSTAFA BALJE

ANTOLOGIJA
POEZIJE
GORE

Prizren, 2018

Izdavač
UTILIS - Prizren

Recenzenti
Akademik prof. dr. Ferid Muhić
Dr. sci. Muljaim Kaćka

Tehnički urednik
Amir JAKUPI

Štampa
Grafoprint, Priština

Tiraž
500

Štampanje knjige finansijski podržao:
Ured predsjednika Republike Kosovo

“Mina senka preku reka!”

(Hamzo Seferoski, Restelica)

Uvodne napomene

Gora posjeduje bogato kulturno nasljeđe, posebno narodnu poeziju, koja je u posljednjih tridesetak godina zapisana i donekle sačuvana od nestajanja u vremenu disolucije, globalizacije, migracije i urbanizacije. U veoma kratkom periodu objavljeno je više knjiga narodnih pjesama iz kosovskog, ali i iz albanskog dijela Gore. Narodnu poeziju Gore su sakupljali i objavili Blaže Ristovski, Birte Trearup, Harun Hasani, Nazif Dokle, Ramadan Redžepłari i Sali Kingji (Sali Kindi).

Na osnovu objavljenih pjesama iz Gore može se zaključiti da gotovo i ne postoji junačka epika. Razloge treba tražiti u tome što stanovništvo Gore po prirodi nije ratničko i da se u borbi za svoju egzistenciju nije bavilo hajdučijom i pljačkaškim pohodima, koje bi kasnije slavili i u „pjesmu stavljali“. U nekoliko pjesama opjevana je borba za zaštitu svog doma, sela i zavičaja, ali nema nekog posebnog ciklusa junačkih pjesama sa značajnim i poznatim junacima. Opjevani su Bećir-kapetan, Osman-paša, Kara-Mustafa, kao i bitka kod Čanakala.

Međutim, Ramadan Redžepłari je u svojoj knjizi objavio devet junačkih pjesama, čime se osporavaju tvrdnje većine istraživača da u narodnoj poeziji Gore ne postoji junačka epika.

U narodnoj poeziji Gore prisutne su i veoma zastupljene epsko-lirske pjesme, prije svega balade, koje ovoj poeziji daju izuzetnu osobenost i ljepotu. Balade zauzimaju posebno

mjesto u okviru bogatog usmenog (narodnog) folklora Gore. Balada kao vrsta pruža velike mogućnosti narodnom stvaraocu da iskaže svu tragiku i traume kroz koje je prolazio narod Gore tokom svoje historije, koja mu često nije bila naklonjena.

Gora je u dugom osmanskome periodu dala čuvene književnike, pjesnike pa i kompozitore, koji su pisali na orijentalnim jezicima. Najpoznatiji su Derviš Aga iz Restelice, Abdurahman Mehmed Emin iz Mlika, Arif Hersekli iz Broda, Ahmed Nazif iz Kruševa i dr.

Međutim, prve knjige umjetničkih pjesama objavljene su u novije vrijeme. Naime, ako ne računamo par pjesama nastalih tokom prvih decenija XX vijeka, kao početak goranske poezije može se smatrati knjiga „Cvjetovi u očima duše“ Mesuda Islamovića – Meda Goranina (1986). On je u svoju knjigu uvrstio i ciklus *Bijanec i Buka – izbor stihova na goranski*. Koliko je poznato, ovo je prva knjiga u kojoj je neki autor objavio pjesme na goranskom.¹

Početakom 90-tih godina svojim zbirkama javljaju se Hamid Isljami Šole, Vejsel Hamza Mirza i Sadik Idrizi Aljabak, koji su za kratko vrijeme objavili po nekoliko knjiga. Na drugoj strani, tih godina u albanskom dijelu Gore pjesme na goranskom piše i objavljuje Nazif Dokle.

Prva samostalna knjiga pjesama objavljena na lokalnom goranskom govoru bila je *Počivaljište* (Odar) Hamida Isljamija (1990).

---

¹ Mesud Islamović – Medo Goranin, *Cvjetovi u očima duše*, Književni klub „Ivan Goran Kovačić, Bihać, 1986.

Treba napomenuti da pjesnici iz Gore nisu potpali pod jači uticaj narodne poezije, već su u startu prihvatili moderne pjesničke škole. Struktura pjesama im je nova a jezički izraz višeslojan. U njihovom poetskom diskursu prisutne su okamenjene jezičke konstrukcije i leksički arhaizmi iz ranog slavenskog perioda, ali i veliki broj orijentalizama, često deformisanih. Na drugoj strani, javljaju se nove jezičke kovanice, dotad nepoznate u goranskom kolokvijalnom vokabularu. Na tom planu prednjače i prepoznatljiviji su Nazif Dokle, Vejsel Hamza i Hamid Isljami.

Književnici iz Gore su dosad manje stvarali prozna i dramska djela. Hamid Isljami je 1996. godine objavio knjigu priča za djecu *Dolapče*, koja se može smatrati prvijencem umjetničke proze na goranskom. Kasnije su Nazif Dokle i Ramadan Redžepari objavili svoje knjige narodnih priča iz Gore.

Sadik Idrizi Aljabak je 2004. godine, na bosanskom, objavio knjigu pripovjedaka *Gora, daleka i sama*, dok je Enser Hodža Resteljičanin 2014. godine na goranskom objavio knjigu pripovjedaka *St'paljke vo kamen* (Tragovi u kamenu).

Namik Dokle je 2015. godine na albanskom objavio roman *Vajzat e mjegullës* (Kćeri magle), a 2017. godine roman *Lulet e skajbotës* (Cvjetovi s ruba svijeta). Sadik Idrizi Aljabak je oba romana preveo na bosanski jezik.

Prvu dramu na goranskom, *Jusuf i Džemilja*, napisao je Hamid Isljami 1995. godine. Drama nije izvođena, osim što su pojedini dijelovi igrani od strane učenika u školama Gore. Namik Dokle je na albanskom jeziku napisao 13 drama i

monodrama, od kojih je 8 igrano na scenama glavnih nacionalnih teataru.

* * *

Ovo je prva, i dosad jedina, antologija pjesnika iz Gore. Mnogi od njih su i ranije objavljivali u poznatim časopisima u regionu i šire, a pjesme bile uvrštene u antologijama.

U knjizi su zastupljeni autori rođeni u Gori, kao i oni čiji korijeni dosežu do Gore, od XVIII vijeka do danas. U njoj se nalaze poznati i renomirani pjesnici, ali i autori koji tek dolaze.

Redoslijed pjesnika u knjizi sačinjen je hronološki, po principu od najstarijeg (Abedin ef. Zejnula, 18. vijek) do najmlađeg (Elma Selimi, 1997). U knjizi su još zastupljeni: Omer Lutfi Pačariz, Zejnel Abidin Ferhat, Mesud Islamović, Nazif Dokle, Namik Dokle, Ramadan Redžeplari, Ajnuša Islamović Horozović, Sadik Idrizi Aljabak, Hamid Isljami Šole, Vejsel Hamza, Ismail Ismaili, Mustafa Balje, Enser Hodža Resteljičanin, te mlađi pjesnici iz albanskog i kosovskog dijela Gore.

Pjesnici iz Gore pisali su i pišu na više jezika, obzirom na mjesto življenja i historijske okolnosti. Pjesme u knjizi će biti objavljene na goranskom, ali i na bosanskom, srpskom, albanskom i turskom jeziku. Pjesme pisane na albanskom i turskom jeziku su objavljene u originalu i u prepjevu na bosanski jezik.

Sadik Idrizi Aljabak

ABEDIN EF. ZEJNULAH (XVIII v.)

Abedin ef. Zejnulah - Otac mu je bio iz Kruševa a majka iz Šištevcu. Nije nam poznata godina njegova rođenja, ali se pouzdano zna da je preselio (umro) 1786. godine.

Bio je kompozitor i pjesnik. Napisao je prve stihove na našinskom (goranskom).

O pjesniku nema drugih pisanih informacija, a stihove koje donosimo objavio je Nazif Dokle u knjizi narodnih pjesama iz Gore i Golog Brda „Sevni, bre ašik, sevni, bre dušo“. Dokle je knjigu posvetio „prvopoznatomu našinskomu kompozitoru, puaču i pesniku Abedin efendija Zejnula, so oca ot Kruševo i matere ot Šištejec, umren vo 1786. godina, šo napišaf vake našinski“.

Bez naslova

“Evo pišem da vi kažem i svoj hal:
Ni propana naša roba, sirotino gospodo,
Bre pomogaj da Bog – nema nikoj nikoga.
Ne steraha vo Gora, ka koni vo gumno.
Neka zn'jet, zaginahme, gospodo,
Teška ovaja krahina, krvava haljina,
Mlogo sme malo, neka zn'je Sajbija.“

OMER LUTFI PAČARIZ (1870 - 1928)

Hadži Omer Lutfi Pačariz (1870 - 1928) - Rođen je u Prizrenu, gdje mu je otac Mustafa efendija, rodom iz Rapče (Gora), punih pedeset godina bio imam. Tu je Omer Lutfi stekao osnovno vjersko obrazovanje, završio iptidaiju i ruždiju. Zbog nemogućnosti da nastavi dalje školovanje, otac ga šalje da izuči krojački zanat.

Ali ubrzo, 1887. godine, Omer odlazi kod starijeg brata Mehmedalije u Istanbul, gdje se upisuje u Fatih medresu. Godine 1892. Omer se vraća u Prizren. Potom, sa poznatim Hasan ef. i Turskim komandantom Ismail efendijom, odlazi u Đakovicu, gdje ulazi u melamijski tarikat.

Ponovo se vraća u Istanbul, u kojem ostaje do 1901. godine, nakon čega odlazi u Kairo i upisuje čuveni univerzitet „Al-Azhar“, na kojem je četiri godine studirao arapski jezik. Iz Kaira, 1902. godine, po prvi put odlazi na hadždž, kasnije za Sudan, da bi se 8. marta 1905. godine vratio u Prizren kao hadži Omer.

Bio je poznat u političkim krugovima, tako da ga je Talat-paša angažovao da uguši ustanak u Jemenu 1911. godine, što je i učinio, vezavši pobunjenike ponovo za Osmansku državu. Odatle ponovo odlazi za Sudan, zatim za Krit i na kraju se vratio u Prizren, gdje je, nakon pada Osmanske države, bio politički aktivan u novoformiranoj Kraljevini SHS.

Gajio je velike simpatije prema republikanskom uređenju i podržavao nastojanje Mustafe Kemala da se stvori republika

Turska. Po opredjeljenju je socijalista i veoma usko saraduje sa svim pokretima koji su imali socijalni predznak.

Nakon što je Turska u Prvom balkanskom ratu izgubila Prizren, 1920. godine održavaju se izbori na kojima, na iznenađenje svih, hadži *Omer Lutfi* efendija glasa za socijaliste i komuniste. Vlast mu to nikada neće oprostiti. Uslijedila su zatvaranja i privođenja pa se, na kraju, hadži *Omer* povlači iz političkoga života i u potpunosti se okreće životu u *melâmijskoj* tekiji.

Umro je 25. oktobra 1928. godine u Prizrenu.

Lutfi Pačariz je bio most između XIX i XX vijeka. Napisao je oko šezdeset djela iz raznih oblasti kao što su tasavvuf, didaktika, historija, politika i dječija književnost. Četiri djela je napisao na arapskom, jedno na persijskom a ostala na turskom jeziku. Sa arapskog i persijskog preveo je oko petnaest djela.

Samo glup za gönul, pita džahila

*O sifatu Zati Rahmana
na ovom svijetu pitaj, onog što zna
a šta je ahval-i hašri i za berzah
onog koji je "umro" njega pitaj.*

*Stranac si na ovome svijetu
i puno je njih koji te ne cijene
neka ti tarik Hakkov pokaže
šta sve sa toga puta dolazi.*

*O kakvom srcu se ovdje govori
može ti reći samo onaj ko pije
iz abu hajata i iz Kevsera
pitaj Hidra o zeoku fujuzat leduna.*

*Ilmi Zahir se, od murte-dila uzima
taj ilim dolazi od mrtoih gönula
ali dobro znaj da, tamo nema dževohera
za taj sirr znaju ronioci bahr-i lahuta.*

gönul - turc. srce

Ibadet tebi činit - najljepša je sreća

*Ilahi daj ti meni zevk muhabbeta
samo sa tvojim aškom je Nur-i hidajet
od robovanja tebi, nema boljeg šehadeta
Ibadet tebi činit, najljepša je sreća.*

*Obavijesti me o tajni butun'a
najljepši zikr prospri, u vrtu moga srca
ne daj da padnem u ruke džahila
usreći Ti mene - čašom tevhida.*

*Ilahi mazharu udahni mi zevk šuhuda
učini da obavješten budem o tevidu
udavi me ovog trena, u moru Kasuma
da srce spozna onog ko sedždu čini.*

*Pojavi se sa svojim Ilah-i tedželli
kako bih sa oka podig'o kajd-i imkan
jedino tako bih mog'o, Džemal da gledam
Tebi dok robuje, zevk osjeti irfan.*

*Nek mi ova duša, ilahi pursefa bude
samo mi sa tvojim aškom, prolazi vrijeme
lisan mi govori tvoju hamdu sjena
da ovaj bejt posta moj zeban.*

ZEJNEL ABEDIN FERHAT (?)

Zeejnel Abedin Ferhat - Rođen je u Rapči u drugoj polovini XIX vijeka. Završio je Orta-okul ruždiju (viša gimnazija). Bio je vjerski vrlo obrazovan, društveno veoma aktivan (bio je seoski kmet). Jedno vrijeme je proveo kao pisar u opštini Prizren. Otac mu je bio oficir otomansko-turske imperije u rangu potpukovnika.

Zahvaljujući angažovanju i ljubaznošću dr Jonuza Jonuzija otkriven je rukopis pjesme Zejnela Abedina Ferhata napisane 1928. godine. U zaostavštini se vjerovatno nalazi još neka pjesma, ali je to zasad teško istražiti, obzirom da se dio njegove uže familije odselio za Izmit (Turska).

Veysel Hamza, u kratkom prikazu, kaže da je pjesma „pravi raritet i od neprocjenjive kulturno-historijske vrijednosti“. Hamza dodaje da je „pjesma napisana arabicom, transkribovana na turski jezik, a onda prevedena ili, bolje reći, prepjevana. Pjesma je, svakako, autentična i po svom pjesničkom iskazu/dometu ulazi u red onih ostvarenja za koja se obično kaže da imaju 'težinu' umjetničkog stvaranja“.

Pjesma je bez naslova, ali pristaje joj svaki.

Bajram

Ovja Bajram je denj za vesefština
rados sve gajljina ge rasfrljuje
i zengilj i fukara prajt svadba
pa pravo, tek ovja ljuđi otvaraje srcinja

Hatar prajt prašueći so blak jezik
trčit za stvaranje so turlji trndafilj
od Tići voda do selo sljizaje
so pristale bašmarame
od srce du srce ljetat seljami

Jope idet dejke (treskajeći so
kolani) napromenjete
na nušaljke, ka vo koljepka, se nušat
magare go pokrile so šareno s'džade
stopan vika, ono trči sivno

Otodem bljekat ovni za kurban
svakoj so eša navenuje šia (za buckanje)
ljuđi ot rados pucaje i otvaraje gazos

A tražiš nja so belje ruke otvorene,
za nja lji prašuješ ga vide
halke na ruke i čučke
cvećinja na grđi

i da zn'sh so kakve dertoj srce je natežano.
Evsad mukerrem – se praća za
Hasan Šehap

Bajram

*Bajram je dan za veselje
Radost sve brige otjera
I bogat i siromah svadbu prave
Onako, svi ljudi otvaraju Srca*

*Hatar prave pitajuć' jezikom blagim
Jure posvud s raznim ružicama
Spuštaju se od Tiči vode niže
S maramama šarenim
Od srca do srce lete selami*

*Opet idu djevojke (zveče đerdani)
U novim haljinama
Ljuljaju se kao u kolijevci
Magarca prekrili šarenom
Sedžadom
Čovjek viče, a on ludo juri*

*Otud bleju kurbanski ovni
Svaki snagom savija vrat (za borbu)
Ljudi radosno pucaju i otvaraju*

Gazos

Tražiš nju i bijele ruke njene

Raširene, za nju pitaš

Vidjeh je

Belezuci na rukama i

Buketi cvijeća na grudima

I da znaš srce je dertom

Ispunjeno.

Evsad mukerrem – šalje se za

Hasan Šehap

MESUD ISLAMOVIĆ (1926 - 2002)

Mesud Islamović - Medo Goranin - Rođen je 1926. godine u Banjaluci. Roditelji su mu doseljeni u Bosnu iz Borja. Od njih je naučio goranski, mada nikada nije bio u Gori. Kad se spremao da je posjeti, započeo je rat. Pisao je poeziju i prozu. Jedan od vrlo rijetkih i prvih pjesnika koji se služio i goranskim jezikom.

Objavljene knjige: *Igre vremena* (1956), *Mostovi u očima* (1959), *Glasam za ljubav* (1963), *Pozdrav* (1968), *Vododerine sna* (1971), *Cvjetovi u očima duše* (1986); *Romani - Mahala* (1973), *Daira* (1980.), *Sirat-ćuprija* (1986), *Bedr i mag* (1987), *Gorani i čaršija*.

Poslije završene osnovne škole izučio je krojački zanat i završio nižu gimnaziju te srednju ekonomsku školu. Diplomirao je na VPS, grupa SH jezik i jugoslovenske književnosti. Od osme godine života počinje da radi kao kolporter, nosač, sudopera po ašćinicama, kafanam i slastičarnicama, ulični prodavač sladoleda, boze, šećerlema. Bio je krojački šegrt, krojački radnik, trgovački pomoćnik, vaspitač, korektor, stručni saradnik u SIZ-u kulture, a potom je proveo 12 godina kao organizacioni sekretar Udruženja književnika SR Bosne i Hercegovine - Podružnica u Banjaluci. Dao je otkaz na radno mjesto sekretara 1.11.1986. Od tada je imao status slobodnog umjetnika.

Bio je jedan od osnivača prve literarne sekcije pri KUD-u "Veselin Masleša". Jedan je od pokretača lista "Mladi

Krajišnik" 1953. i časopisa "Korijen" 1955. te biblioteke "Izvori".

Jedan je od osnivača Podružnice Udruženja književnika BiH u Banjaluci, čiji je bio i prvi sekretar (1974).

Pjesme i priče objavljuje od 1954. godine po raznim listovima i časopisima.

Na konkursu Udruženja književnika SR Bosne i Hercegovine – Podružnica Banjaluka, dodijeljena mu je godišnja nagrada Podružnice 1984. godine za roman "Sirat-ćuprija".

Godine 1961. godine dobio je nagradu grada Banjaluke "Veselin Masleša" za knjigu "Mostovi u očima". Živio je i radi u Banjaluci do rata u Bosni i Hercegovini, kada je bio prinuđen da napusti svoj rodni grad. Jedno vrijeme je živio kao azilant u Švedskoj. Preselio je u Bihaću 2002. godine.

"Kada sam odlučio da načinim izbor pjesama i prevedem ih na goranski jezik bio sam ponesen ljubavlju, a svjestan rizika. Kažem rizika, jer goranski jezik se koristi samo među Goranima koji žive u Gori. Goranski jezik su koristile starije generacije Gorana, koji su bili gurbetčije i tako prenijeli dio maternjeg jezika u svijet. Goranski jezik se vremenom gasio u urbanim sredinama i do današnjeg dana se gasi.

Imao sam čast i ponosan sam što sam imao priliku da učim od predaka Gorana, gurbetčija, život. Ostale su mi u srcu te oči pune nostalgije. Žive u meni Gorani, selepdžije, bozadžije, halvadžije i šećerlamadžije, koji su sa sobom dovodili i svoju djecu, pa tako i ostala u tužem svijetu.

Neki se nikada nisu mogli vratiti u Goru, pa su zasnovali pretežno sa Gorankama brak i tako ostavljali gorančice po Bosni i cijelom svijetu.

Moja ljubav i obaveza su jače od poznavanja ovog jezika, pa sam i tako preveo ove pjesme. Goranski pisani rječnik ne postoji, a nije mi poznato da li postoji kakav jezički priručnik. Zato se, ovom prilikom zahvaljujem Hatidži, Sadiku i Šemi koji su mi pomogli da se obogatim sa nekoliko riječi više, koje sam i zaboravio.

Molim Gorane i sve poznavaoce goranskog jezika da mi ne zamjere i ne uzmu za zlo... Dobronamjerno sam pokušao. Sigurno sam naškrinuo vrata svijeta ljepoti i muzikalnosti goranskog jezika, koji će živjeti, kao što žive i njegovi Gorani...

Pjesme pod naslovima "BIJANEC I BUKA" i "SON GORANA" nisu prevodi. Napisane su izvorno goranskim jezikom. Moj pokušaj neće, nadam se štetiti, ni meni ni drugima da pokušaju upoznati i otkriti ljepotu goranskog jezika. Sav moj pokušaj je neznan i skroman, ali je iskren sa željom da bar malo pridonese i ukaže na život Gorana i život njihovog jezika..." (Mesud Islamović)

Bijanec i Buka

Ajnuru Islamoviću

Svi muji babovci vekoju gi ispišuaha
Od Bijanec i Buka vo ćimbiler kua
dunja trnaha so svza vo duša skrjiena
i torba na ramo so brkanlep kromit
i urda
Kaliz go povef sina Bilala

Bilal pa dojde po sina Islama
Mujego babeta Hebila od Kalizojci
Negof babo Islam Kalizoski
go rastaj od Bijanec i Buka
ka nego šo go rastajf negof babo
Bilal Kalizoski koga bif detence

Vo Bosna trnale niz prašnjavi drumoji
so išćepene openke
Mujemu babetu život mu stajf na hrbet
devet zime bez njen proljeć
So mramoren kamen vo položna
letujući so detence prva godina
babetu mu ga pretrgnale snaga rabotajeći za lep
take mujego babeta
moj star babo go ostajf samogo vo Bosna
so devet mramorni kameni vo srce
ni grobišta ne mu ge zapamtif
od želane svekua godina
od samoća
glač
i teška rabota
I jenošte ponatamo ga najde svua sreća vo
mlanesta
Goranka od Dokljevci
Zuhra Dokljeska

Od Gora trnala sihirbaz Raba babova postara
sestra
i go oženi najmladotogo brata pa se vrati Raba vo
Gora
Visoj Šare, Paštrika i Koritnika da gleda
Take dve gurbetčijske duše vo jeno Goransko
poštuane ostareha
I nas šest gorančiča ne ostajha
vo zemna Bosna
I samo so jena želja nana i babo umreha
zaš svuje selo Borje vo Gora ne videha
Deneska ostanalo kažujene ka mučna prikažna
i po nekua reč goranska vo duša naša zastanala
kako tenko ga branime baština
kua nam ga sačuvaha babovci do den denešni
Zaš sme se ogrnale so stram i trajenje
Gi slušame kako vikajet i pišujet nihni sme
Zaš ne im kažeme šiçar i kusus nesme
Gorani se samo svuji so hubajna so svi
Deneska se i Gorani ovdeka ravnopravni ljudi.

Son Gorana

Našincam

Vo son da mi se kažete
ve sakam
Vije šo prvo stopalo
gaznahte
na zemna ka beha samo mečke i vukoj
I buke goleme so granke vo nebo
dignate
Zemna so izvori
kako najdohte
I zemna so česte šume
i divljina i kamenliva
Aman be prvi
So kua muka tuje ostanahste
i prag za život
GORANIMA go stajhte
GORA majčica domovina ni ostajhte
Ama ne ni kažahte
Otkede dojdohste i kuji ste
Galiba so sila ve poteraha
i so glava vo torba
vo divlina stignahste
Istorija i kultura vi ga rasturaha
so glač ve moriha
daleko od gradov i reke i domov

šo ostajhte
Deca deneska vi se rasturene
po cef svet
I nemame vaša kniga piššana
kakva vi beše rabota
Vo son da mi se kažete
ve sakam
pra-pra-pra čukundedoj
čukundedovi-čukundedoj
a dojdohste so đemije
a ilezohte od morina
zaš begahte pred sečila
a se sobrahte so sabah vo GORA
Vo son da mi kažete
ve sakam
kolko morina ste preplivale
so tepane
Vo son da mi kažete
ve sakam
od kede sme i koj sme
mije GORANI
GORANI znaeme da sme
ama vije
Vo son da mi kažete
ve sakam
zaš vo GORA begahte
koj narod se vikahte

Vo son da mi kažete
ve sakam
aman be prvi

Som bif i žito

Som bif so kuvet dozreno žito
Vo mene beha čisti plodoj
Svakua godina snaga mi ga kosile
Treska do zemna mi ga povenale
Na kraj ostanahme zemna i ja
So kuvet semenja vo koren
I galiba zaradi tija dohiđaha
Insanske proleća...

Bio sam i žito

*Bio sam sazrelo žito.
U meni je bio čist plod,
a svake godine su mi snagu kosili,
stabljiku do zemlje savijali...
Na kraju smo ostali zemlja i ja,
snažni u korijenu svog sjemena.
I možda su zbog toga dolazila
plodnija proljeća...*

Som bif i kamen

Muje se oči tupe dupke vo kamen
i tepane od vreme se opraha od nih
Som ostanaf kamen frlen na džada i zabrajen
Ponekua grebenica će krvari za nekuje želanje
Muje se oči tupe pucanice vo kamen
belki zardi tija nemam s`vza...

Bio sam i kamen

*Moje su oči tupi urezi u kamenu
i sva šibanja vremena su se saprala
od njih...
Ostao sam ja – kamen, bačen na putu,
zaboravljen...
poneka ogrebotina prokrvari za nečijim plakanjem.
Moje su oči tupi urezi u kamenu,
možda radi toga nemam suza...*

Nosači

Nane – za toua duša

Nosač broj pet ima išćepeno palto
oči mu se žedne
Nosač broj tri ima nove kundre
i pesna vo čaša
Nosač broj devet ima arabiće
i hubav boj
Nosač broj đidinajese ima spijenje pod lipa
svekoga je vesef
Nosač broj jedan ima bovne deca
i povijen hrbet
Nosači najz'đne cifre imaje golemo imanje
Nosači se hubavi ljudi od stanica i peroni
znajet vozni red
Nosači imaje potečene oči
od dvojačke i povratka
Nosači imaje smeh čuečki za svakogo

Igre vremena

Babo – za tvua duša

Vetroj se igraha so krpčiča od muje palto
ljudi so nejaka snaga
Uljice mi ge ostajha prišoj po tabani
Skapanica – išareno lice
Proljeć – nadanje vo oči
Ljeto – sreća vo srce
Svakua godina s'vnuala po jena nada
Jen smeh pocvrsto mi se upif na rila
Svakua godina se cvetalo
nadalo i razmišljalo
Jen den som se nasmijaf
so smeh insanski

Povratak

Som vratif sve so šogo som roden
so tija i mrem
takof da živim
So početok i kraj
od odgovornost osloboden
na sve strane
svim
praćam seljam

RAMADAN REDŽEPLARI (1944 - 2016)

Ramadan Redžepari - Rođen je u Zli Potoku 1944. godine. Bio je neumorni istraživač i sakupljač narodnog blaga Gore. Bio je pisac, pjevač, duborezac. Iza sebe ostavio je ogromno djelo vrijedno poštovanja i divljenja.

Objavio je tri knjige narodnih pripovjedaka iz Gore (*Čekmedže I-III*), zatim knjigu mudrih riječi *Gorske kajnaci*, knjigu narodnih pjesama (*Sedefna tambura*), knjigu *Bif umren dur bif živ*. Radio je na sakupljanju folklorne, leksičke i druge građe. Za štampanje je pripremio goranski rječnik (lafuar) sa preko dvadeset hiljada jedinica.

Ramadan Redžepari je 2008. godine objavio knjigu pjesama iz Gore *Sedefna tambura*. Knjiga sadrži 127 pjesama svrstanih u šest grupa: *Kara sevдах pesne*, *Sevдах pesne*, *Junačke pesne*, *Gurbetčiske pesne*, *Obične pesne* i *Šakadžiske (Šaljive) pesne*.

Ispod naslova pjesama autor je odredio način na koji se pjesma pjeva i instrumente koji je prate, dok je za neke pjesme odredio da li spadaju u muške ili ženske.

Uz knjigu je priložen i audio-materijal snimljen na CD-u sa „urnekom“ kako se pjesme pjevaju, odnosno data je muzičko-vokalna podloga pjesmama, odnosno samo melodija prvih stihova pjesama u vokalnom izvođenju autora (muške pjesme) i njegove sestre Azre Redžepari (ženske pjesme).

U knjizi se nalazi i devet junačkih pjesama, čime se na neki način opovrgavaju dosadašnje tvrdnje većine istraživača da u narodnoj poeziji Gore ne postoji junačka epika.

Ramadan Redžeplari je veoma cijenjen među istraživačima koji se bave etnografijom i etnologijom.

Manzara (panorama) gorska

Ej, manzaro, pristala Zlipotočka,
Restelička, Krušeječka, Šišteječka,
Brodská, Radešečka, Rabečka,
Dovnosevska...
So pristale sela, so dejke i bečari,
Goranske,
Gornosevska so ljične bečari i dejke,
Goranske...
Ah, za tebe be, manzaro pradedovska,
Goranska žalim...
Nebo ti je blizu i so tebe se miluje,
i aluje.
I mesec ti je blizu, so tebe se miluje i
nurlejsuje.
S'nce ti je blizu, so tebe se miluje i te pozlatuje.
Ama najpojće, te milujet Gorani.
Grljet, grijet i sakaje.
Nive, ograđe, baščića i lživade,
tvuje se...
Ridoji, doloji, ravnice i šume, nad tebe se...
Kajnaci, potoci i reke bristre, niz tebe se...
Za tebe je hasretl'k naš, goranski, pregoljem.

* * *

Divje koze i kozičica hitre,
Košute gizdave, mečke ormanske, vuci i ljisice,
zajci,

I bursuci...

Vitruške sokolji, orloji, golubi, i piljića malove,
Ka buljbulji goranske, mnogo te opristaljujet,
Pa i za tija, ti nisi mnogo pristala.

Sakana.

Koga te m'gle i snegoji pokrivalje,
ti si zn'la sve pristala, lična i mnogo mila da
ni ostaneš vo srca goranske.

Najdl'bok trag da ostajiš...

Hej, manzaro, nekogašna, pradedoska,
Ke ni otide, ke ni kajdisa, ke ni zagina?!
Planine pristalje bez hajvani ti ostanaha,
Bez ofčari, čahaje i glasoji od kavali i šupeljke...

Zar ne žališ, ti, goranska manzaro,

pohubave vaktoji,

pristalje vremina,

ofce buljuci, jag'nca i šiljejina.

I mlade ergeljina konji i jalojna,

koga te kiteha.

I bačila veselje so mnogo deca čahalarske,

I so stare bačoji, majstori za sirene goransko,

I ofčari so dl'ge k'rljuci,

I na ramo z'bani.
I šarofi, karabaši, karamani, i sarije,
Kučića so stoka od mečke i vuci branilje i čualje.
Ke otide, ti, manzaro goranska, nekogašna?
Vrati mi se...
Mije, Gorani, za tebe gorime, te sakame, i ke
Ubavogo Sajbija dove praćame, se moljime.
Od hasretl'k, vo sonoji te viđujeme,
I maštame...
So um šetame po tvua manzara i koga spijeme.
Na gurbet tvuje slike hajan vo um ge nosime,
Pačne, videvne slike memlječetske, hasretne...
So s'vze bojosane,
So kahar zasoljene,
Za najmif memlječet, so merak svetnate.

Dejče Zljipočanče

Stambolska na sebe bela šamija
Šo gi natkri lika mlada, pristala
Mesečina ka bi ga videla
I ona k'skan bi gi se učinila i zasvenila

Kolcuz na sebe vudžut gi natkriva
Pa će rečeš školjka biser pokriva
Ona je bela bez beljilo mlada Goranka

I crvena bez crvenilo mlada našinka

Deka raste na visoka pristala Šar-planina,
Vo planina ke Careva češma i ke Bele potoci
Puas tenok ne tenka polojna,
bela skutača uslup opašana,
Lesne noge, poljesne openke, pembene v'rfke,
Srmene čorape.

Usta čipra, z'bi sindžir bele
Stava prava, lika l'šti, nurlija,
Pa će rečeš: "Dženetska hurija"!
So stram gleda, zbori tiho, terbijetno,
Tuje se viđi elj je terbieljija.
Ka je vo ljivađe ge opristaljuje
Ta ona je od cvećina popristala
Piljičića i buljbulji šo najpristalo pujet,
Na nejzin glas k'skan i se činet.
Voda sipe vo bokarče od Zagumenja
Češma studena vo pesma opuana
Horo ka vrti šutmanska košuta k'skan gi je
Amaneti svuje za Džambala mi pratila
Da razberem elj mene me odbrala.

Bećar

Ta, ne beše bećarče, tuku bećar Goranin,
Ljična stava, haljišta uslupljija,

Ljična lika, haljišta goranske.
Pristalo so pristalo se meruje,
Pristav bečar šo pristala dejka saka.
Ravna kapa na čelo natrepena,
So svetnarka čahma prevrzana,
Džamadan so bitmina našaren,
A na grlo, čustek srebren raširen.
Bečarski džamadan so dve krila otvoren,
Bečaru kuvetliji grđi otvora
Puas stegnat, grđi poširoke ge kažuje
Vo puas od kutija srebrena bečarska sredena
Benebrek klašnen od meka v'vna naprajen
Bef ka mljeko materino, ka ljice dejkino,
Redoji ka sedom gajtani pristalje ka širiti pašine
Noge ljesne, čorape pljetene, vezene,
Na noge mu ljesne plitke openke pristalje,
So belje topke v'rfke opristaljene
Ka hodi hesapiš lepturec ljeta
Ka se smije, ljika l'šti,
Z'bi sindžir belje,
Sve šo zbori lika mu muhur udara,
Takve bilje goranske bečari.
Deneska sa, za žaljene.
I sama ge Gora žalji, deka ne sa vo ruho goransko,
Oblječene.

NAZIF DOKLE (1945 - 2014)

Nazif Dokle - Rođen je 1945. godine u Borju, srez Kuks, Albanija. Radni vijek proveo je u Kuksu, gdje je kao nastavnik u osnovnim i srednjim školama predavao albanski jezik i književnost i likovnu kulturu. Bio je scenograf u Domu kulture i Pozorištu lutaka u Kuksu, direktor Muzeja, režiser u pozorištu, pedagog i glavni inspektor obrazovanja za srez Kuks.

Nazif Dokle je nesumnjivo jedan od najpoznatijih intelektualaca Gore. Objavio je više od 35 knjiga na albanskom jeziku i goranskom govoru: dvije zbirke narodnih pjesama, knjigu narodnih pripovjedaka, veliki goransko-albanski rječnik sa preko 43 hiljade jedinica, preko 130 članaka u dnevnoj štampi, naučnoj i kulturnoj periodici, u zemlji i inostranstvu.

Učesnik je mnogih konferencija, simpozija, seminara u oblasti etnologije, lingvistike, leksikologije, historije, književnosti, pedagogije, pozorišta, kulture, muzeologije, materijalne narodne kulture i dr. Bio je i slikar, skulptor, istraživač.

Nazif Dokle je prije smrti stekao titulu akademika od strane tuzlanske „Akademica Humanistica“, 2014. godine. Bio je odlikovan i medaljom zaslužni učitelj (1995), a nosilac je i mnogih drugih odlikovanja.

Objavio je sljedeće knjige: *Kukësi vështrim enciklopedik / Kuks*, enciklopedijski pregled (1999), *Jehona homerike në Kukës / Homerski odjeci u Kuksu* (1999), *Muke milje*, poezija na

goranskom (2000), *Goranski narodni pesni / Goranske narodne pjesme* (2000), *Për Gorën dhe goranët* / O Gori i Goranima, 2002, *Iz narodne goranske proze* (2003), *Sevni bre, ashik, sevni bre, dusho / Sjevni bre ašik, sjevni bre dušo - narodne pjesme iz Gore i Golog Brda* (2004), *Sinan Pasha i Topojanit / Sinan-paša iz Topoljana* (2006), *Goransko-albanski rječnik / Fjalor nashke-shqip* (2007), *Bogomilizmi dhe etnogjeneza e torbeshëve të Gorës së Kukësit / Bogomilizam i etnogjeneza Torbeša Kukske Gore* (2009), *Torbeshët e Kukësit - martesë / Torbeši Kuksa - ženidba/udadba* (2013), *Sve ka se razvoiva vërba - poezi në të folmen nashke / Sve kad procvjeta vrba - poezija na goranskom* (2014), *Narodne goranske balade - Ballada populllore gorane* (2014), *Torbeshët e Kukësit - mendësia, krijimtaria artistike, mënyra e jetesës / Torbeši Kuksa - umjetničko stvaralaštvo, način života* (2016) i dr.

Goro mua...

Eh, Goro mua,
Ja sin i gljedanik tvoj,
Đurđevden do Đurđevden,
Najpristalo cveće, zeljena gorska vrba,
Potka ti stavam na porta,
A ti nikat jena čučka ne mi vrati.
Ti se podmladuješ,
Ja ostarujem i ostarujem,
Srce neka tegne,
Duša što te saka.

Goro moja

*Eh, Goro moja,
Ja sin i gledanik tvoj,
Od Đurđevdana do Đurđevdana,
Najljepšim cvijećem, zelenom gorskom vrbom,
Kapije tvoje kitim,
A ti mi nikad buket ne uzvрати.
Ti se podmlađuješ,
Ja strim i starim,
Srce neka pati,
Duša koja te voli.*

Ke izvira i teče zdrak...

Ot kole ka im go tražim čukundedovcam trak,
Gladen i žeden po šume, po planine i po reke,
Gof i bos, pešak, po ridoj i karpe, ke ne... i pot
prak.

Ot Murga duri Murgajec ništo živo..., pak
Du v' Rodope, ke živeše još Orfeot, tamo go strete.
Me pozna i me izpraj ke s'nce, kede izvira i teče
zdrak.

Gdje izvire i teče zrak

*Odavno tražim trag svojim čukundjedovima,
Gladan i žedan kroz šume, planine i rijeke,
Go i bos, pješak, preko brda i stijena, gdje ne... I ispod
praga.*

*Od Murge čak do Murgajeca ništa živo..., tek
U Rodopima, gdje živješe Orfej, tamo ga sretoh.
Prepozna me i ispravi ka suncu, odakle izvire i teče zrak.*

Ka će umrem...

Ka će umrem,
Da ne činite će zaginem,
Zakopite me vo mua planina...
Će vidite ako ne vnikne jena pesna,
Ako ne razvije čičok golubi
Granoj jena vrba...
Ako ne vrze brest
Jena vrzguljica tvrda.
Će vidite...
Ako ne vi se napuči
Vo modžuk jena grba.

(1989)

Ovja noć...

Ah, ovja noć,
Što mi ga prepudi dremka.
Mi gi oćoraje sonoj...
Me jahna na jena nušaljka
strašna.
Na jena nušaljka tenka,
Mi go zdrončih uplah na klepalice,
Mi gi ogluhna zvonoj...
Ot rod na grop,
Ot rid vo reka,
Ot život na mreš,
Me frlja,
Ot vrh na koren me metka.
Zbrkalje vo mua planina golubi,
Ka sljepi se vrtet,
Ne možet da go najdet put
za ke zora,
Džaba s'nćogljet zdrak go čeka...
Zašto vake ždrebina mi gi spletka?!
Ah, ovja noć,
Beda oči da mu dade,
Što mi ga pobedi pesna:
„Ne mi go frljaj toljko,
Će pane, ċe se utepa“,

Da me pahne,
Ka se razviva crešna!!!

(1989)

Eh, pesno gorska...

I zora ka zori, na zaranke i na mrak,
I život ka se smije,
Ka povenuje, ka gasne,
Duša ka me bolji...
I um ka mi vrije,
Doš ka me ljije,
Mećava ka suka, ka mi go gine trak...
I s'nce povžeg ka gori,
Bure pot ka mi pušta,
Ka me ljejlja glađ,
Ka me razbuda je zdrak...
I m'gla ka me tutka,
Ka me plaši venec, ka panuje plat
I stram ka me pljuka...
I s'vze srce ka mi roni,
Ka mi se trese prtec,
Čukalo ka čepi lup,
Rebra ka gi šutka...

I jerebica potuljena pot jelječe ka me čeka,
Ka me mađosuje božurec,
Ka se muči nebo da rodi ženivarec,
Ka mi otvora grđi dejka,
Ka me vabi, ka me prestegnuje,
Volja ka me šteka...
I ka mi stava oglav, ka me zuzbi sojka,
Eh pesno gorska,
Šir i dl'ž tvoj,
Mua divna široka planina,
Samo ti mi ga čuvaš otvorena pronka.

Ot koga...

Ot koga ka ljetujem
Po putoj,
Vo tuđa tužina
Ot m'gle jesene voden,
Ot jena tuga mađosan,
So jena d'ga navežan.
So jena kletva zavrzan.
Ot koga ka go čekam jeno milujene straden,
Ka mi se široči vo srce,
Ka mi se zdl'žuje vo duša
Jena pusta pustina...
Vo oči ka mi se pušta.

Jeno pilje šareno gi skrši krila,
Ovde ostana i veće ne ljetna...
„Reko, reči mu“ jena reka kipka z'đna ga isuši,
Najgoljema težina,
Amanet pot prah parosan...
Kosme okljukane,
Čelo nabrazdeno,
Dve s'vze ječmenec zagnojet,
Rila nabrignate, izpucane.
Ot koga jen beljeg ka udara,
Jen pajak ka se pušta,
Jena goljuška se koti kroz gumena.
Jen glas dl'bok
Ga visoči vrhunka:
„Vrati se vo svua planina,
Ga napina guša!!!
Vrati se...
Dur ti se poznavava kuća mogila,
Dur da ima ke da se peče gušter,
Dur ne se pokrif klanik so trava,
Dur ne go pokrila kopriva.
Vrati se...
Samo tuje mož da ti bide
Vekuečna koliba.

(1992)

Mlanesta...

Ruho mlanestečko polazi
Vrba Đurđevdenova,
Jena moma.
Na čelo i se obesi denica,
Na glava plaven i se fotna.
Trndafilj i se zbrulji na obrazi,
Na rila jagoda,
Nebo vo oči prepliva...
Utre vo odaja junakova
Će se razgrani jena penurika,
Vo lživada će vrze jeno tefče nunika.

(1993)

Našinče...

Eh našinče...
Medo Goranin, vnuk dokleski, krv moj,
Gi zviru oči Šar-planina,
Gi skrvavi,
Gradne graduška gi sroni na ovja mrak.
Na „Plačen Kamen“
Gi oblizni, gi zdrončih,
Denica go sjači zdrak.

Preko planina mua sevna vitruška,
Ljetna pesna tvua,
Jela mi mahna so jen oblak.
„Živ hodi so mrtvogo“,
Piljića sitno pujet,
Vrnajčice za putnici kažujet,
Na mesečina kučića uvivajet,
Vuci rujet.
Ot Buka ljetna jeno pilje šareno,
Počina na Bijanec,
Na krila mu teži jena tuga,
Na srce jen kamen, jena d'ga...
Pret sebe nijen trak,
Zad sebe jena pruga,
Jena pruga dl'ga.

(1991)

Put...

Put...
S'vze prostrene na trne,
So jadoj presipane vedra,
Vo mua planina vrne.
Streća šo ga povelá m'gla,
Grop otvoren,

Ot život na mrež preskakalo,
Ruke dur lakči vo medra...
Nem i ž'ft
Dedo i nebo go preblede,
Što da mu reče sabiji što žela?!
Dejka vadi jen izglaunik,
Jena majka frca jeno sečilo,
Jena koljepka se ljulja prazna,
Se zatruje jen klanik...
Se veži jena reka,
Se k'vne jena usta,
Ot srce se kine jena kletva,
Jeno pilje šareno se pušta,
Jeno drugo na put go čeka.

(1991)

Ka se razviva vrba

Sve ka će dojde proljeć,
Ka se razviva vrba,
Mi se fotnuje jena tuga.
Hojljija go vabi dožec,
Srce mi ripa, mi mrda
Za tebe mi puje, mi guga.

Sve ka će dojde proljeć,
Ka se razviva vrba,
Se vredi, se krvavi rana.
Vo glava, vitez bolezi,
Piskot grom udara, šfrka,
Rados na nosilo me jaha.

Sve ka će dojde proljeć,
Ka se razviva vrba,
Prostiraje ljevsani željka.
Sves mi pase moljec,
Gradna graduška hrba,
Se crni, se dl'ži senka.

Sve ka će dojde proljeć,
Ka se razviva vrba,
Ognica, ogin jen bolezi.
D'ga dl'ži dronec,
Ridoj visočet brda,
Ka ne ti ga otvori pronka.

(1993)

Viroj šumski...

A ste denetisalje viroj šumski...
Nikat ne ga m'tnet,
Ne ga preseknujet nikat s'vza?!
Če rečeš ovde se cedi boljka,
Ovde će rečeš se otsipuje dunski rados.
Ovde se poljalje pupljunke,
Pukot ka pucaje...
Ka se ishulavuje ljis,
Ka se raskrstujet cvečina,
Ka vrzujet zrna,
Ka poplavuje zeljen mlados.
Samo viroj viđet
Ka panuje k'mesa,
Ka mu gi kusi životu granoj,
Ka se hrđavi zlato,
Ka se bakrosuje staros.

Ne zn'm...

Gluha doba
Ne zn'm koga ga napudi...
Nikat ne som ga ostajf
Da sene krsnoge vo mua planina,
da zatrni.

Beljki sama se uplašila,
ne zn'm...
Ne zn'm zaš grom go ostaj nebo
I napraj vo muje vrhoj gnezdo,
ne zn'm!!!
Veđa so žarne kamšije
Ne ga ostaj temnina
Da mi gi nuša sonoj,
Beda da mi gi goj so zeher zmije.
Sile ot život želaje, se smijet, pujet,
Ohkaje, pištet, vikaje,
Hickaje, vickaje, mrmkaje,
Se tepaje, kriskaje, šepkaje.
I ka trajet, ako ne se čujet,
Ne gi oćoravela temnina,
Ne gi ostaj bez uši gluha doba...
Se grljjet, se celjivaje, se mučet
Da vrzet zrno se trudet.

(1987)

Pukna

Se razburilje derina,
A nema da se otgali.
Ja se krijem pot streha temava noćna.
Ka će se razdeni,
Sve će kažem za noć noćni,
temaf temni,
Se pukna.

(1994)

Ne možem da zatrajem...

Ja ne možem da zatrajem,
Da vikam ka što sakam ne me ostavaje.
Će počnem da zborim so sebe,
Ka što sakaje ime neka mi go stavaje.

(1987)

Ti ne stigna...

Proljeć projde,
Ti ne dojde,
Nerazvijeno.

Ljeto ljetna,
Ti ne svetna,
Sve isušeno.

Jesen jekna,
Ja se spekna,
Izhrđaveno.

Zima zina,
Ti ne stigna,
Mráz oledeno.

(1994)

NAMIK DOKLE (1946)

Namik Dokle - Rođen je 1946. godine u Draču (Durrës), Albanija, ali je djetinjstvo i ranu mladost proveo u selu Borje, u Gori. Završio je Poljoprivredni fakultet i Fakultet novinarstva. Specijalizaciju iz španske kulture i jezika završio je na Univerzitetu Complutense u Madridu.

Radio je kao novinar u mnogim listovima. Bio je glavni i odgovorni urednik lista "Puna" (Rad) i "Zeri i popullit" (Glas naroda) u Tirani.

Bio je jedini zastupnik Parlamenta Albanije u osam mandata, bez prekida (1991-2017). U dva mandata bio je šef parlamentarne grupe opozicije. Bio je predsjednik Parlamenta Albanije i potpredsjednik Vlade Republike Albanije.

Bio je veoma aktivan u parlamentarnoj diplomaciji: bio je predsjednik delegacije Parlamenta Albanije u Savjetu Evrope, Svjetskoj Uniji, Parlamentarnoj skupštini frankofonije, Crnomorskoj parlamentarnoj skupštini ekonomskog razvoja.

Odlikovan je titulom "Doktor Honoris Causa" od strane Academy of Universal Global Peace, dobio je Međunarodni orden za zasluge od Centra za biografije iz Kembridža dok je titulu „Ambasador mira“ od Međunarodne federacije za mir.

Objavio je tri knjige priča; za jednu dobio nacionalnu nagradu. Napisao je 13 drama i monodrama, od kojih je 8 igrano na sceni glavnih nacionalnih teataru. Jedna mu drama je dobila drugu nacionalnu nagradu (predsjednik žirija: Ismail Kadare), dok je jedna melodrama osvojila prvu

nagradu na festivalu monodrame. Napisao je i šest radio-drama koje su izvedene na Radio-Tirani.

Objavio je preko hiljadu članaka, intervjuja, neke u stranoj štampi (francuskoj, španskoj, američkoj, grčkoj i dr.). Od toga je objavio knjigu „Piedestal bez statue“ (Piedestale pa statuja). Dobio je šest nagrada za publicistiku, od kojih jednu za esej „Borska svadba“/ Dasma borjane (prva nagrada Udruženja novinara Albanije).

Objavio je dva romana: *Vajzat e mjegullës* (Kćeri magle) i *Lulet e skajbotës* (Cvjetovi s ruba svijeta). Romani su prevedeni na bosanski jezik.

Gora

Gora gazi kamen,
so kamen vo srce,

Gora raste cveće,
zima Gora vene.

Gora plači sebe,
koj gi suši s'vze?

***

Goro gorolijo,
Mua gorkolijo...

(2017)

Valet e detit

Kush i ka parë valët e bardha të detit,
tek përplasen ne breg
dhe zhduken në çast,
këngën e thinjur duke lenë pas vetes...

Ashtu dhe ne vijnë në jetë
me ëndrra të bardha,
brigjeve të saj përplasemi çdo çast,
dhe vdesim,
duke lënë pas vetes përjetësinë.

(1970)

Morski vali

*Ko je vidio bijele morske vale,
kako se sudaraju na obali
i nestaju u istom trenu,
ostavljajući tmurnu pjesmu iza sebe...*

*Tako i mi na svijet dolazimo
sa bijelim snovima,
sudaramo se na njegovim obalama,
i umiremo,
ostavljajući zauvijek vječnost.*

Nuk e di

Në dhomën time, kur hap dritaren çdo mëngjes,
vjen aroma e akacies
dhe buzëqeshja e një vajze.

Dhe unë s'e di:
kush më shumë më bën të ndjej
pranverën?

Dhe unë s'e di:
akacia lulëzon për të gjithë,
po vajza vetëm mua me buzëqesh?

(1971)

Ne znam

*U mojoj sobi, kad ujutru otvorim prozor,
nozdrve mi napunu miris bagrema
i osmijeh jedne djevojke.*

*I ne znam:
ko mi to više miriše na proljeće?*

*I ne znam:
bagrem cvijeta za sve ljude,
a djevojka se samo meni smiješi?*

Dashuria e parë

Dashuria ime e parë,
në udhëkryq qendron si një polic trafiku...
Të gjitha vajzave rrugën u tregon,
asnjerës për në zemrën time.

(1970)

Prova ljubav

*Moja prova ljubav,
na raskršću bdi kao saobraćajac...*

*Svim djevojkama pokazuje put,
al' nijednoj do moga srca.*

Me fund

Duke qeshur u futëm në bar,
habia klasike, si bukuroshe e stërplakur,
na përqeshi.

Turinjtë, si salcice të shtrembra,
pregatitnin kryengritje llafesh.
Kurse ne...
Pinim me fund dashurinë.

(1971)

Ispijanje ljubavi

*Smijući se ulazimo u bar,
klasično iznenađenje,
ko staromodna naborana ljepotica,
naruga mi se.*

*Poprsje, poput iskrivljenih kobasica,
podigoše ustanak riječi.*

a mi...

ispijali smo do kraja ljubav...

Burrave të plakur që martohen me vajza

Ju shoh të gjithëve,
të gjithë me një buzëqeshje shterpë...
Por..., ah, por...

Me kot qeshni natën e dasmës,
kur nga buzët fshini lumturinë prej lyre.

Ato që para jush qëndrojnë kokëulura,
(Pse e ulët kokën?)

Dijeni:

Edhe në atë natë të parë,
djem shikojnë në ëndërr...

Starcima koji se žene djevojkama

*Gledam vas sve,
uvijek s nekim jalovim osmijehom...*

Ali..., ah, ali...

*Uzalud je vaš osmijeh uz noć svadbe,
kada sa usana skidate namazanu sreću.*

*One koje pred vama stoje ponizno,
(Što spuštaju glavu?)*

*Znajte:
I one prve noći,
mladiće sanjaju...*

Uverture spanjolle Glinkes

Ku e pive atë diell,
Atë tokë të zhuritur ku e puthe?
Ku e rrite atë gëzim, atë dhimbje,
Atë mall të përjetshëm për pranverë?
Ku, ku?

Dhe të gjitha i mbolle në një lule...
Dhe diellin dhe vuajtjen,
Dhe dhembjen dhe mallin e pashuar për pranverë,
Dhe tokën e zhuritur që mbarset më shtrëngatë...
Të gjitha në një, te gjitha.
Uverturë spanjolle.

Španska uvertira

Glinki

*Gdje si popio to Sunce,
Tu suhu zemlju gdje poljubi?
Gdje si gajio tu sreću, tu bol,
Te trajne stvari za proljeće?
Gdje, gdje?*

*I sve ih pretoorio u cvijet...
I Sunce i patnju,
I bol i nezaštićene stvari za proljeće,
I mračnu zemlju okovanu stegama...
Sve u jedno... Sve.*

Ballada për veten

**Bora po bie si blozë
Ahet po digjen n'errësirë,
LLoha e jugës na kalb,
Ah, lulet po thahen pa mbirë!
Dua të vdes, por s'më lënë,
A mundem ta ngrys këtë jetë?!
Përpara, përpara marshojmë!
E shpirti na vyshket përditë.
Ra morti, por ne nuk u pamë,**

Vallë, kush m'i grabiti dhe sytë?
E qorrazi honeve ramë,
Të bjtë e një mjegulle t'hirtë.
E nisem tani n'botën tjetër...
Ndal! Kush kalon? Gërvima e vjetër!

Balada o sebi

*Snijeg pada kao gar
Bukve gore u mraku,
Susnježica juga nas truhne,
Ah, cvijeće se suši prije nicanja!
Želim da umrem, ali mi ne daju,
Mogu li potamniti ovaj svijet?!
"Naprijed, naprijed marš!"
Dušu nam truju svakog dana
Smrt je tu, samo je ne vidimo,
Ko mi je oči zgrabio?
U dubinu provalije pali smo,
Mi kćeri jedne sive magle.
Krenule smo sada ka drugom svijetu ...
Stani! Ko ide? Stara olupina!*

(Prepjev s albanskog: Mustafa Balje)

AJNUŠA HOROZOVIĆ ISLAMOVIĆ (1952)

Ajnuša Islamović Horozović - Rođena je u Banjoj Luci gdje je završila osnovnu i srednju školu, te diplomirala na Pedagoškoj akademiji.

Piše poeziju i priče za djecu i odrasle. Bavi se i slikarstvom. Priredila nekoliko izložbi ulja i akvarela s motivima iz svoje poezije. Bavi se i dizajnom (oprema knjiga, plakat i dr.).

Nakon protjerivanja iz Banje Luke jedno vrijeme je provela u izgnanstvu u Zagrebu, a zatim seli u Sarajevo gdje i danas živi.

Poezija joj je prevedena na nekoliko stranih jezika. Ajnuša Horozović je ćerka poznatog pisca Mesuda Islamovića-Meda Goranina, čiji korijeni dosežu do Borja u Gori.

Dosad objavila knjige pjesama: *Dijagram noći* (Banja Luka, 1986.), *Šutnja s prorezima za oči* (Banja Luka, 1991.), *Skrila sam se u svoje rukopise* (Runolist, Ljubljana, 1996.), *Sjene na licu* (2003)

Pajak

pajak se vleče preko zid
hubavo se fatif za senka svua

Pauk

*puže pauk preko zida
čvrsto se drži za svojo sjenku*

Šotke

naprajene od džam
stajene na oglijalo
plivaje

Patke

*sačinjene od stakla
stavljene na ogledalo
plove*

Slika

temna senka
ti se smije hulava
so ruke te faća
sega ti si hulaf

Slika

*tamna sjena
smije ti se luda
rukama te hvata
ti si sada luda*

Na licu

žena ima sindrom ludila
u grudi sipa zaborav
noću otklapa sjetu
i u mekotu satena
istresa krčag sna
samo slijepi za svjetlost
imaju zatamnjene sjene
na licu i tijelu

Plodovi zemlje

Visokim planinama

Vraćam vam se kroz kosti, vlasi, sjetu, postojanje
Moj izvor jezika iskovao se u kovačnicama djedova
Talili su stoljećima slogove,
tisuće istanačanih slojeva

u predjelima gdje se riječi smrzavaju u zraku
Kovitalju se razlomljene rečenice sa mojih usana
kalim nad vatrom smisao
sve sam dragocjeno iznjedrila
Suhe riječi dadoh Kovaču plemenitih metala
bila sam na čas uspavana
u iskovanoj ruži
opijena
mistikom neba i njegovih tijela
podigla sam sve velove
Razotkrivam se do leptirice, pomjeram krilima
planine
Podarila sam svoje djedove klesare
i isklesaše
ispružene prste, ruke kamene
skamenjene riječi
ispod mjesečine
kamenoresci u stečke
sami sebe uklesaše
Tišina u ovoj kući puna je nektara, nara...
spušta se stoljećima na naša ramena
u glinenom obliku grnčarija
Zemlja
Plodna

Lutka

dijete je odbacilo trup lutke
što sad bubri u truleži lišća
glavu nije imala
na njenom mjestu vidim dah djeteta
nadam se da će trulež upiti boju lutke
kotrlja se zemljana glava zavijena u svilu
kada otvaram ladicu iz svog stabla
lagano uzimam glavu i osjećam drhtanje svile
toplo pripijene uz moj orošeni dlan
kistom i bojom slikam svoju misao
na zemljanoj glavi
a na svili
slikarija je vazdušastih obraza
svoju misao spajam s trupom lutke
u čiju sam prazninu prethodno skrila ključ
ključem od mahovine odgonetnut ću dah tišine
očekivala sam da ću ponovno vidjeti lutku
kupam je u vodi i dobro se poznajemo
razastirem čaršaf po krevetu
prepoznavajući cio svoj život

Dani i noći

Dani su tako brzo prolazili
Dani su prolazili
Dani su
Dani
Dani su tako brzo prolazili
U izgnanstvu
Dani su brzo prolazili
U izgnanstvu
Dani su izgnani
Dani su
Dani
Dani i noći su tako brzo prolazili
Dani i noći su prolazili
Dani i noći su
Dani i noći
Dani i noći su tako brzo prolazili
U izgnanstvu
Dani i noći su brzo prolazili
U izgnanstvu
Dani i noći su izgnani
Dani i noći su izgnani danonoćno

Oblaci i orkani su tako brzo prolazili
Te munjevito se smjenjivali
Oblačni oblaci i orkani
Oblačni oblaci i orkani su letjeli
Oblačni oblaci i orkani su
Oblačni oblaci

Oblačni oblaci i orkani su natapali
Sunce i Mjesec
Oblačni Mjesec i orkansko Sunce
Nisu uopće bili viđeni
Oni su nošeni oblačnim oblacima
Sunce i Mjesec su se tako vješto skrivali
Sunce i Mjesec su skriveni
Sunce i Mjesec su pomračeni
Ali, ostali su i dalje Sunce i Mjesec
A dani, dani nisu više bili dani
Ah, tek noći, ni noći više nisu bile
Dani su postali treptaji,
Oni su tako brzo prolazili
Noći, nisu više bile noći
Noći su prepletene trepavice
U tren progutaju dan
Noći nisu više ni postojale
Snatрили smo ih u dolini
Prepleli smo dane i noći
U vlasima trave

Život je postao svježa trava
Život je tako brzo bujao u izgnanstvu
Korijenje smo presadili iz rodnog tla
Korijenje je tako bujalo u izgnanstvu
Oblačni oblaci su natapali plodne doline
Oblačni oblaci i orkani raznosili su Sunce
Sunce je tako munjevito letjelo za nama
Sunce i Mjesec su se tako vješto utrkiivali
Sunce i Mjesec su se umnožavali u nama
Život se tako brzo umnožavao u izgnanstvu
Oblačni oblaci su se tako brzo umnožavali
Oblici su bili umnoženi u izgnanstvu

Naši životi su se ukorijenili u izgnane doline
Tu sam te rodila sine u – Svetom duhu –
Dvadeset sedme noći mjeseca Ramazana
U struni sunčeve svjetlosti
Odvaja se kost od kosti
Voćnjak sam sa tri stabla
Život je postao svježa voćka
Život je tako bujao u izgnanstvu
Naši voćnjaci su rasli u svijetu
Sunce je obilno natapalo dane i noći
Planeta Zemlja je puna naših dodira
Misli, osjeta, sjete, a jedno malo dijete
Korača, kao-Mali princ-zapitkuje, otkriva...
Život je postao malo dijete

Život je tako brzo rastao
Život je postajao sve veći
Život je postajao sve jači
Život je život
Moj život

SADIK IDRIZI ALJABAK (1954)

Sadik Idrizi Aljabak - Rođen je u Kruševu (Gora, Kosovo). Na Univerzitetu „Kiril i Metodij“ u Skoplju završio je grupu Srpskohrvatski jezik i jugoslovensku književnost. Doktorske studije iz oblasti filoloških nauka završio je na Univerzitetu u Novom Pazaru (2012).

Radio je kao profesor u osnovnoj i srednjoj školi u Kruševu i Dragašu. Bio je direktor Osnovne škole „5. oktobar“ u Kruševu u više mandata Od osnivanja Edukativnog fakulteta Univerziteta u Prizrenu (2003) radi kao predavač i profesor. Od 2014. godine prorektor je Univerziteta u Prizrenu.

Učestvovao je u izradi nastavnih planova za predmet Bosanski jezik i književnost za osnovne i srednje škole na Kosovu.

Bio je poslanik u Parlamentu Kosova u periodu od 2002-2004. godine, kao i od 2007-2010. godine, dok je od 2004-2007. godine obnašao funkciju ministra zdravlja u Vladi Kosova.

Objavio je više od 30 radova iz oblasti jezika, književnosti, folklora i kulture.

Pjesme i pripovjetke su mu objavljene u mnogim časopisima i antologijama. Prevođen je na turski, albanski, bugarski, slovenski i romski jezik.

Prevodi s makedonskog, albanskog i engleskog jezika.

Živi i radi u Prizrenu.

Objavljene knjige: *Muhadžirluk*, pjesme (1997), *Nepogodni išareti*, pjesme (2002), *Gora, daleka i sama*, pripovijetke (2004), *Drugo ime sna*, izbor poezije (2012), *Jezik i stil narodne poezije Gore*, (2012).

Knjige pripremljene za štampu: *Ranobalkanska antroponimija i toponimija Gore*, lingvistička analiza, *Gumno*, pjesme, *Poezija Gore*, antologija (koautor Mustafa Balje).

Prevedene knjige: *Bogomilizam i etnogeneza Torbeša Kukske Gore* (autor Nazif Dokle), *Goranske narodne balade* (autor Nazif Dokle), *Kćeri magle*, roman (autor Namik Dokle), *Cvjetovi s ruba svijeta*, roman u štampi (autor Namik Dokle).

Azil

ako idete svi
(a viđim ste trnalje)
koj će zbori jezik naš
dukat istenčen
ot babovci začuvan
vo godine mlogo poteške

ako izbegate svi
dženazina koj će isprati
du grobišta parosane
koj će dava ime cvećinam
vo lživade pokraj reka

svi ako idete
(ka što ste rnalje)
sokaci će se zagajljujet
kuće prazne će ostanet
pesne naše za nikogo

Azil

*ako odete svi
(a pošli ste već)
ko će zboriti jezik naš
dukat istančan
od djedova sačuvan
u godinama preteškim*

*ako pobjegnete svi
dženaze ko će ispraćati
do mezara zapuštenih
ko će cvjetovima ime poklanjati
u livadama pored rijeka*

*svi ako odete
(a krenuli ste već)
sokaci će biti zamišljeni
prazne kuće zatvorene
pjesme naše ni za koga*

Breza

tri zime k'tne sarajevske
(vo muharebe)
se kočaniš Kadro
vo stara kuća na Čengić Vila
a pot pendžer vo bašča
rasla breza
ot Gora nekoga donesena

mlogo puti trgnav so sekira
(i pišman zastanav)
breza mu bila
sve što imaf
ot star memlječet

idaf pot granate
rano sabahalje
koren nekoj da donese
za vnučića smrznate
odaf vežan
po dva sahata i pojće

tri zime k'tne sarajevske
umiraf i se kočaniš Kadro
na Čengić Vila

i debaf
breza nekoj da ne mu preseče

Breza

*tri hladne sarajevske zime
one ratne
smrzavao se Kadro
u staroj kući na Čengiće Vili
a pod pendžerom u bašči
rasla mu breza
iz Gore davno donijeta*

*hiljadu puta sjekirom krenuo
(i toliko puta zastajao)
pišmaneći se
jer breza je bila
sve što je imao
iz starog zavičaja*

*išao pod granatama
u sabah
da korijen neki donese
za unuke promrzle
išao natovaren
po dva sahata i više*

*tri ratne sarajevske zime
smrzavao se i umirao Kadro
na Čengiće Vili
i pazio
da brezu neko ne posiječe*

Put

temnina teška
noć
i pampuri skopske

bašče ot memlječet
ostanalje
da skrijet gajljina

mlados pri reka nezaprena
(razlajena)
so duša se boravi

pajačine
vo sonoji naše zadremalje
mlogo docna sme zazn'lje
madžir jenoš
vo vek utepuje

Lastojce se vratija

i devet morina zaminahme
tražejeći hubajna
nigde svrtka
nigde koren
i lastojce pred nas se vratiha

sve nešto nazać ne vlječe
ne ima i nema
vo dremka često se vraćame
so deca vo skutoj
hulavo se smijeme

beljki beše pišano
take da bide
so oči ispijene
i grutka vo srce
ništo da ne ostane
ot kamen
samo kamen biduje

Vije ne zn'te

vije ne zn'te
koljko je teško
ka će ostanet
grobišta odgradene

vije ne zn'te
ka ostanujet
vočke neobrane
i kaldrme
vo dvoroji zarastene

vije ne zn'te
zaš babovci naše
vo son se plašilje
i du kraj Dunja begalje

vije ne zn'te
(beljki je take pohubavo)
zaš denoji vo crno
i nis m'gla zaminujet

Gumno

*„...njiva mene snopče,
ja snopče gumnetu,
gumno mene žitce...“*

Goranska pesna

Gumno

mesto za ljeb

počin

i igranje

od njiva du sofr

arman

vrah

i streželj poboden

čekat s'nce da brcne

žito zlatno

za ljeb mlanestečki

i pogača materina

otrebena

Gumno

S'nce Sajbijino

na zemna

kipnato

arman
dukat *petnajeno*
od hair i berečet
nasmijan

žito ž'fto
zdreno
za ljeb
i pogača bečarska
ugotveno

Gumno
mesto za nimet
horo
i muhabet

Reka

ot ka te zn'm nadignata
kradeš son
piljičam ot memlječet

ot ka te zn'm razlajena
ne ostavaš
noć i den da se izmiret

du sega ti som veruaf
i som činif
zn'š amanet da čuvaš

sega mi je sve jeno
noćeska možeš
da iljezeš ot korito

Penelopa

vo sokak moj
zima noge oprela
vreme barđavo
sosve iskaljaveno
dim i pepel bez boja

sve pojće
so zemna Sajbijina
muhabeti praim
od godina du drugata
među nas šume povisoke

od Jug
ubaine i ljudi begaet
strah me faća
da ti se radujem

i prečekom ka nekoga

sve počesto
um me nosi
na Itaka
so koljikaf merak
dvaeset godine dl'ge
Penelopa
čuva daden laf
i namno čeka
Odiseja

Šemšije²

šetaje
šemšije
šarene
resteličke
po ridoji sneg
i klobuci od m'gla
proljeć sopnat pod Gašćen

negde Poreka
dejke

---

² Šemšija – čader/čadar/čador; suncobran/kišobran

samovile nasmijane
so pesna
nikoga dopuana
pitomet derina

sve ubaine dunske
vo nekoljko dena
sobrane
voda od Gurelj
i glas nejzin mek
vo duša zakuane

šetaje
šemšije
šarene
kroz mahale
i sokaci resteličke

Šo ako zaptisa proljeć

šo ako proljeć zaptisa
i so vreme ne stigne
šo ako izbrka putoi
kroz m'gle i snegoi
du Gora izgorena

šo ako jagoljike i ženjivari
ne se otvoret
šo ako ljejsan ne pane
i crešne nerazvijene
ostanet

šo ako kukajca ne kukne
kroz granke i ljivađe
šo ako lastojce
zaprene
gnezda i sedala
ne najdet

šo ako dejke i bečari
okapet
čekajeći temnina
vo promke
pokraj reka razlajena

šo ako proljeć ne pukne
i so vreme ne stigne
šo ako ne pahne veterec
i duše navirene
pomiluje

šo ako proljeć navrati
a nikoj ne go prečeka

ZEVDŽAN IBRAIM ĆUFTA (1955)

Zevdžan Ćufta - Rođen je 1955. godine u Restelici. Osnovnu školu završio je u Restelici i Kruševu, gimnaziju i VPŠ u Prizrenu – grupa Srpskohrvatski jezik i jugoslovenska književnost. Filološki fakultet završio je u Prištini. Bio je direktor osnovne škole u Restelici u više mandata.

Piše u stihu i prozi na „jezicima bivše Jugoslavije“. Piše i na goranskom. Bavi se lingvistikom, leksikografskim i etnografskim istraživanjima. Živi i radi u Restelici.

Objavio je knjigu pjesama *Vatan* (2016) na goranskom.

Javori

Javori šepotet, vek na 'rbet noset.
Grlo presušeno. Ustica ne zbori.
Amanet čuaje. Od žalos se treset.
Mezari ders držet memlječetu, Gori.

Ovogua miljet za fesat ne zn'je,
gljeda ka mu ćuri, trči po idare.
Vatan ne ostava, svekede iduje,
nikomu ne traži, sam naođa ćare.

Na vudžut nadopren, šija ne ga vije.
So ručice jene familjija rani.

Insana ne dvoji, so svi pominuje,
tuđo ne mu trebe, od aram se brani.

Zašćo kusus plati memljećet na svoj prak,
ka mravja ne gazi, svim ubavo praji.
Zašćo go isobra džemaet od sokak?
Selo go zacrne, na kaar go staji.

Šo lošo vidote, ne lji vi bi stra,
Zašćo da tepate bez arka insana?
Alla' će ve strupi, će ve napraji pra.
Na vek ne plateno nišćo ne ostana.

Ovja miljet pamti, nišćo ne zabrava.
Ka će ga zabraji Rupa Bupaljina?
Selo ostanalo bez ljuđi, bez glava,
Deca bez bavajka, a majka bez sina.

Bećari veselje, od dejke se dvojet,
Novožene, ljićne, mlaneste praćaje.
Du Grot misljet ć'idet, na oči da projdet,
Ne zn'jet, nikoga, elj ne se vraćaje.

Svim se oču vo Grot, Crven kamen gori.
S'nce pomodrelo, avaz ne se čuje.
Selo onemelo, nikoj da progori,
Samo na minare odža puje.

Džemaet, ne gajluj, ne ge zadevaje.
Do negde će idet, doma će se vratet.
Ljuđi se odbrane i kusur nemaje,
Ovja će zamine, fučija da kažet.

Starec, bela brada, gajret ljuđam dava:
“Kabaet nemame, na zemna sme svua,
Asker, bez meramet, na muka ne stava.
Alla’a moljite, Alla’ da čuva.

Prva stigna Ajša, duša izgorena.
Sabur čini. Gljeda. Rukave zasuka.
Mrtvem Jasin uči. Muško srce, žena.
Diga brata, sina. Zbifka. Ne zakuka.

Oči nas’vzene, nikoj da progori.
Insan bez kabaet, a dušman bez milos.
Da ne se zabraji, kažujet javori.
Kamen pocrvenef od tuga i žalos.

Rana otvorena, vreme ne ga lječi.
Javori se ispat, trajet ka mlanesta.
Mezari šepotet:”Koj praša, mu reči,
Trinaeset duše zela dvanaesta”.

Nebo potemnelo, s’nce ogrubelo,
A pa deca piščet, ne se zatravaje.

Crn bajrak stajja na kuće vo selo,
Ta tija dertoji a se zabravaje?

Ja živ ne će bidem, ostavam vasijet.
“Vije dočekalje, šo se votrosujet,
Svim krive će bidet, šija ne će vijet,
Od svi će se branet, svi će ga orujet”

Brate, ka proodaš, so s'vza na oko,
Fati'a izuči... Seljam mrtvem prati.
Javori vikaje do nebo, visoko:
“Aškols'n, jena si, resteljička mati”.

*Pjesma je posvećena palim šehidima iz Restelice,
na mjesto zvano Bubaljina rupa, 17.09.1912. godine.*

Vraca

Planina zinala a piščet vetroji,
na gola polojna mraz mu se nafaća.
Mećava go suka, so duša se dvoji,
so vreća na 'rbet, doma ne se vraća.

Ostana na Vraca na vreća nadopren,
dremka go fatila, ne se razbduje.

Sega ne mu dzebe, so belo pokrijen,
vetroji, mećave, tekra ne ge čuje.

Duša fukarečka na v'r Vraca zbori:
„Ovja gladno mesto na šija ne nosi,
vasijet ostavam memlječetu, Gori,
vo loše vremina da bega, će prosi“ .

Mestišće za divjo, neje za insana,
selo ponad šuma, pod Ovčinec drema.
Baš nišćo ne rađa zemna artisana,
kua ubajina, za nas mećan nema.

(Odlomak iz istoimene poeme)

HAMID ISLJAMI (1959 - 2013)

Hamid Isljami - Rođen je 1. maja 1959. godine u selu Rapča. Pisanjem se počeo baviti još od ranih srednjoškolskih dana kad su ga kao i sve mlade pjesnike inspirisali ljubav i život. Ali, 1987. godine bio je njegov književni početak, kada je prošao na jednom konkursu u Svrlijgu sa pjesmama pisanim na lokalnom jeziku Gore.

Bio je jedan od prvih književnih stvaralaca iz Gore. Pisao je pjesme, pripovijetke, a autor je i prve drame napisane na lokalnom jeziku Gore, ali zavisno od inspiracije pisao je i na srpskom jeziku.

Hamid Isljami je težio velikoj književnoj karijeri. I pored deset objavljenih knjiga ostao je veoma skroman, za sebe je uvijek govorio da je bio i ostao lokalni pisac.

Pjesme i priče su mu objavljene u poznatim književnim časopisima širom Kosova i Srbije.

Književni kritičar i profesor Danica Andrijević o Hamidu piše: „Isljami afirmiše goranski izgovor kao umetnički jezik. U lirskom diskursu ovog autora dijalekt očuvava arhaične slojeve narodne mudrosti i deluje inovantno i neobično. Ruralni arhetip, u formi i strukturi moderne pesme, dejstvuje energijom jezika, koja nosi fuziju starog i novog, tradicionalnog i modernog. Originalni spojevi Hamida Isljamija imaju i misaone poruke i semantičku nosivost.“

Oprobao se i u slikarstvu, međutim poslije nekog vremena zaključio je da nije previše uspješan u toj grani umjetnosti.

Hamid Isljami je živio i radio u školi u selu Rapča, Gora, Kosovo. Umro je 2. aprila 2013. godine u Kruševcu, Srbija.

Objavljene knjige: *Počivaljište* (1990), *Među nas i vo nas* (1993), *Devojke na konju* (1995), *Jusuf i Džemilja*, drama (1995), *Dolapče, priče* (1996), *Nebo u čaši vode* (1996), *Pisma iz Gore* (1996), *Kameno ogledalo* (1997), *Nibet Gori* (1997), *Abdes duše* (1998).

Počivaljište

Kamen studen
i mazen
(so duša natežena na direk)
vreme so sindžiri vrzano
(za podnici)
čeka zemnja da pane na oči
ljegnat čujek
(so kljepaljke zatvorene)
i pamuk vo uši pritisnat
žena na prak ostajena
so ruke vo puas
i deca na reka natežene
so usta otvorena
kuća so koprive nakitena
vrana na hodžak pobodena
kamen mazen
studen

so duša zavrtena
spr'ti k'blje

Odar

*Kamen hladan
i gladak
(sa dušom naslonjenom na direk)
vreme vezano lancima
(za podnike)
čeka zemlju da padne na oči
položen čovek
(sa kopcima zatvorenim)
i pamuk u ušima pritisnut
žena na pragu ostavljena
sa rukama u pojasu
i deca na reku naslonjena
s ustima otvorenim
kuća koprivama okićena
vrana na odžak pobodena
kamen gladak
hladan
sa dušom okrenutom
prema Kibli*

Zit

Negde najdaljeko vo akal
ljudi izdignalje zit
kakoa je dželjezo
du srce isprajen

sindžiri ni vrzujet
smijenje
so baskije sme zakuane
za fukaralak narađane

Milje muje!
lafoj nemaje mađije
ni vera nevera
vo srce da se zatvorit
vo kafes da trajet

piljića i noća pujet

Zid

*Negde najdalje u mozgu
ljudi izdigli zid
kao da je željezo
do srca uspravan*

*lanci nam vezuju
smejanje
ekserima smo zakovani
za siromaštvo rođeni*

*Mili moji!
reči nemaju uroke
ni vera neveru
u srce da se zatvore
u kavezu da ćute*

ptice i noću pevaju

Našencim vo Albanija

*“Zimsko S'nce sve ćušinja grije,
beljki ima nijet i vas da nasmije!”*

A vije kako ste?

Murdžo ni pcojsaf
njive zasušilje
vo godina nemame svadba
majka ne ostajla
nemame lafoj za starost

mije sme svi hubavo
a vije kako ste?

Vraćanje vo Albanija

Traje Gora
ništo ne kažuje

hubavo ni je nam tamo
vam vi je hubavo ovde

rekla tetka na tegnenje
i zbifnala

reka tekla nanadolu
ke šo trnala tetka

(1981)

Na kraj dunja granica

krus ljinija svetna
sum gljedaf hajvana
sakaf da utepa dete
sum videdf zit
nis trajenje
platno belo udara duša

se smijala zajeno so mene hulafština

zit još usta ne otvora
majka žela
dete se trese

deneska i ćimbilje
koljku godine poslje
kućića lajet
askeri pcujet
ljiniija je mlajnesta

dur se vrtime
deca naše poraslje
hajvani ge trčaje
i milujet puška

abdal utepuje
za dakika radujenje

(Vrbnica 1979)

Borjanka

Ot krečoj tvuje
ka što hodit košute
ne viđujem noća
son čuječki
ne ostavam saba
da pane

komari južinja belje
vrzujet noge da ljetat
kajnaci mornit vo glava

ot simidi blage vo grđi
jadenje blujem vo sebe

Ufke našenske

*(Muhabet so glušca
vo povnoć, na gurbet)*

Ej, more glušec,
ke najde mene, Goraninu,
prak da prepiraš.
Ama si odbraf:
sofra da se najadeš,
češma da se napiješ,
postelja da se naspiješ,
sobiče da se nagriješ,
svadba da se napuješ,
kuća da se naraduješ,
čujeka da se namuhabetuješ.

Želaš.

A ti je za saj
elji hor me igraš?

Želaš?

Da ne ti došla depeša

Mati ti se slogavila.

Babeta damla ti go udrila!

Želaš.

Da ne ti zapaljilje
pljevna nasipana,
da ne ti izgazilje
ljivada zagrađena,

da ne ti ukralje krava stevna?
Želaš.
Da ne ti opcualje
matere tursko,
da ne ti okinalje
uo arnautcko,
da ne ti pljuknalje
kabilje kaursko?
Traješ, usta ne otvoraš,
Te bolji elji ne razbiraš?
Ej, more glušec?
Teške se korke Gorske!
Ka šo se dlboke snegoj Šarske!
Studene se kajnaci Gorske
ka šo se slane svze putničke!
Begaš.
Ti smrdi mrša ispotena
Teška ti je duša natuarena.
Nemaš kuvet pesna da slušaš
Nemaš muština reka da preripaš.
Plajna vo srce da nosiš.
Ej, more glušec.
Da zn'ješ duša ka se raduje
doma, pustinja ka iduje.
Nema pesna pravo šo kažuje
Ka šo nema oko čuječko
du dip šo se najaduje!

Ej, more glušec,
Fukara ti je videdfce.
Malovo ti je trčaljište.
Samo je Gora goljema
ka duša materina,
samo je Gora široka
ka postelja mladoženjina.
Samo je Gora pristala,
ka svza dejkina,
Ka svadba čerkina!
Samo je Gora blaga,
ka jabuko zadocneto,
ka celjivanje skrišumesto.
Samo je Gora mila,
ka biljbilju samovila,
ka detetu sisa materina!
Ej, more glušec!

(1997)

Terljik

Platno crno
kljikotno
dejke žene
praj

grđi pritiska
nemtar
lafazan
tuar zašijen
vekuečen
denj i noć
vo jen denj
na konja belogo
ne prašano
ot dejče
kućnica
platno crno
kljikotno
mlados vo staros
prefrlja

(1993)

Sve je isto

Sve je isto na tebe
ka čvera si rada
fanala morna ka nebo
dimije šarene ot svila
oči crne da mignet

ustiče blago da cune
rukiče meko da izmiluje
sve je isto samo ja nesum
čverašenj

(1993)

Abdest duše

Liju nebeske kiše
niz lice prohujalom Veku
u inat vetru i kamenu
u čast Svetom Čoveku

Ko će suditi
ako su svi nevini
ko će ubiti
ako su svi nedužni
ko će plakati
ako su svi slepi

Ko da oprosti pesmi
ako je mûk
jedini svedok

Pismo iz Gore

Imam mnogo toga
da ti pišem
a imam
samo naramak reči

Staru majku
što se raduje
Oca što u
porazu likuje

imam mnogo toga
da ti kažem
a imam samo nemušti jezik
Koritnik što se
neprestano duri
Šaru što se neprestano udvara
kravu što svake noći
zaboravi rodnu kuću

Imam mnogo toga
da ti pričam
a imam samo
naramak snage

I kuću što se
godinama sprema
da bude moj grob

Neobjavljeni stihovi

1.

Dve divokoze
Nad ambisom
Prkose ljudskom oku.

Svi su nad ambisom. Razlika u vremenu
Samo slepima izgleda tako značajno.
Svi su nad provalijom. Razlika u vremenu
Samo ludima izgleda tako bitnom.
Ljudsko oko ne poznaje granice.
I od vode je. Veće od mora. Nigde kraja.
Divokoze prkose Sebi.

2.

Šumske jagode
Tako lepo mirišu.
Vojnik žuri na zadatak.
Kažu da je zbog jagode car sišao s konja.
Jagode imaju svoju čudnu moć.

Sumnjiva je jedino njihova boja.
Zašto su morale da budu crvene?
Nije li u njima krv? Čija krv?
U svakom slučaju crveno nije vazda krv.
Jagode su tu da poremete kaos.

3.

Tek rođeno tele
Sisa svoju majku.
Majka vidi nož pod njegovim grlom.
Plač rađanja još uvek nije do kraja
razjašnjen.
Krik radosti ili krik tuge?
Ako je tačno da čovek u trenu umiranja
Vidi svoj život od početka do kraja, onda je
Krik Tuge neminovnost.
Kada, u stvari, čovek umire?

4.

Danima sanjam
Čoveka na belom konju
Ogromnim mačem
Odseca napupelu sadnicu
Uzmi glavu za jabuku
Nudim ja

On sve vidi
Sve čuje
A ne haje
Na nebu beli tragovi
Konjskog kopita
Valjda će jednom
Prihvatiti ponudu

ISAN HODŽA / ISAN HOXHA (1964)

Isan Hodža (Isan Hoxha) - Rođen je 12. jula 1964. godine u Orgosti (Albanija). Osmogodišnju je školu završio u svom rodnom kraju, srednju u Kuksu. Studirao je Albanski jezik i književnost na Univerzitetu u Skadru (Shkodra) od 1984. do 1988. godine.

Radio je kao učitelj u selima Gore: Šištevцу, Borju, a u Orgosti od 1988. do 1997. godine, kada je svoj životni i radni vijek nastavio u Draču (Durrës). Učiteljevao je i u selima Shkafane i Borak. Od 2011. godine direktor je osnovne školi u selu Borak, Šijak (Shijak).

Jedan je od osnivača Udruženja „Zelena Gora“, dok je za svoje pjesničko stvaralaštvo osvojio drugu nagradu za Kukski okrug, 1989. godine. U svom radu fokusiran je na afirmaciji i širenju kulture i folklora Gore, posebno goranske pjesme.

Goranka

Čujte i slušajte
Ot grad vo selo
Ot polje du šuma
Ot more du reka
Ot buka du ljeska
Ot rekan du kamen

Za jena dejka
na nušaljka
što se metka,
puje i kriska,
grđi nagore gi frlja
sve nive i vrata zapodnuje
so skutača bela
za na srce muje
samo mi lupa.

Sofra

Stajen na sofru
Ljep vo crepna pečen
Kiselo mljeko planinsko
Tepsia so kompiri prevarene
Vo strede tas so urda...
Naj dobri jemek
Svak Goranec ima tuga.

Këngë për vete

Sot ika herët në mëngjes,
kur nata po ndahej me ditën
derën e shtëpisë e lashtë gjysëm të hapur

për të hyrë fati, për të dalë ndjenat që vdiqën
(këtë në përralla e kam mësuar)
Vajzën e vogël s'e trazova
për të ndarë mirësinë e ditës së re.
këtë mëngjes në zjarr s'u ngroha,
as kafën e zakonshme të së hënës se piva,
bukën e mbështjellë që mbrëmë
diku do të ndalem për ta shijuar,
atëherë kur të më shterren fuqitë,
jetë ndjenjave do ju jap.
tavolinë kam të zakonshmin gur, ku përherë
pushoj,
mbulesë yjet mbi pëllëmbët e mia.
Hajdeni, bujrum u them të gjithëve
që në ëndërr janë me mua për rrugë të gjatë,
bjeshkëve dhe rrugës që më lodh pa masë...
E në ndodht që në rrugë
të ngel pa udhëtarë të tjerë.
Në udhë varrin ma bëni nën blin
unë zemrën e rrënjëve s'ia prek
(se ai shumë si unë ka pritë e përcjell)
udhëtarin vdekja s'më tremb,
veçse më zgjon nga ëndrrat e frikshme
E në vdeksha shpirtin do ma varni në një degë...
udhëtarët që kalojnë t'i përshëndes

Pjesma o sebi

*Jutros rano pobjegoh,
Kad se noć od dana dijelila
Ostavih poluotvorena vrata doma
Kako bi ušla sreća, a izašla mrtva sjećanja
(Ovo sam iz bajki naučio)
Malu djevojčicu ne probudih
Kako bih podijelio blagodat novog dana.
Ovog jutra ni na žaru se nisam ugrijao
Ni kahfu jutarnju od ponedjeljka
nisam popio
A umotan hljeb od sinoć
Negdje ću stati i probati ga
Kada me izda snaga
Dat ću život mojim osjećanjima
Stol mi običan od kamena
Tamo gdje stalno nađem smiraj,
Zvezdani pokrivač za moje golubove
Dođite
Dobro ste došli kažem svima
Onima koji u snovima
zajedno sa mnom dugo putuju
Brdima i putu koje me tako zamaraju
Ukoliko se desi da na putu
Nema drugih putnika
Na putu mi grob iskopajte*

*Jer lažno srce neću da diram
(jer ono je mnogo kao i ja čekalo i ispraćalo)
Putnika smrt ne plaši
Samo me probudi iz sna turobnog
Ako umrijem
Okačite mi dušu na grani
Kako bi putnike pozdravljala*

Lozonim

Vajzat këndojnë mëngjeseve
nga këngët e tyre lulet çelin
era e lehtë u kreh flokët me kujdes,
djemtë bëhen me flatra,
si flutra i ndjekin vajzat nëpër brazda...

Igračke

*Djevojke pjevaju jutrima
Pjesme im cvijetove bude
Lagani mirisi podižu pažljivo kose
Momci krilati
Kao leptiri prate djevojke po brazdama*

Gjyshës

Mes meje dhe teje
ka shumë vite, shumë mall
Mes meje dhe teje
ka shumë mbesa, nipa që rrite,
ka shumë ndarje, kujtime, takime...
Mes meje dhe teje është një burim dashurie
që vetëm rrjedh...
Për moshën nuk flasim kurrë
O vite ruamëni për shumë mote
Gjyshën time të mire, si xhevahir!

(1988)

Nani

*Između mene i tebe
Godina je mnogo
Previše čežnje*

*Između mene i tebe
Puno je unučadi
koje si porasla
Mnogo je rastanaka
Sjećanja*

Susretanja

Između mene i tebe

Izvor je ljubavi

Koji stalno protiče

O našoj starosnoj dobi nikada i ne pričamo

Čuvamo ih za mnoge godine

Mojoj nani

Dobroj

Kao srebro

(Prepjev s albanskog: Mustafa Balje)

VEJSEL HAMZA MIRZA (1964 - 2013)

Vejsel Hamza Mirza - Rođen je 12. februara 1964. godine u Rapči. Osnovnu školu pohađao je u svom rodnom mjestu, dok je gimnaziju završio u Dragašu. Jedno vrijeme je studirao medicinu u Prištini. Bio je pjesnik, prevodilac, književni historičar, značajan kulturni djelatnik.

Pisao je poeziju, kao i književne i druge eseje. Bio je povremeno član redakcije revije na bosanskom jeziku *Selam* i časopisa *Takvim*, kao i redovni saradnik u tim publikacijama sa brojnim tekstovima i sa poezijom. Pjesme su mu objavljene i u *Almanahu*, *Doklei*, *Vidicima* i drugim časopisima.

Pored poezije, pisao je i o nadgrobnim nišanima, koje je istraživao, a mnoge i dešifrovao. Prevodio je s albanskog i staroturskog na bosanski jezik. Posthumno mu je objavljen prijevod sa staroturskog knjige *Čerdeset pitanja* Hasana Basrija

Poznavao je standardni bosanski, albanski, turski i staroturski jezik. Pisao je memoare, povremeno pisao dnevnik (u vrijeme NATO bombardovanja), koji je ostao u rukopisu.

Objavio je tri knjige pjesama: *Gazganice vo vakat (Tragovi u vremenu)* – 1994, *Ot ozdola du gore (Od dolje do gore)* – 1995. i *Čekajući musafira (Čekajući gosta)* – haiku, 1996.

Svoje pjesme je pisao na lokalnom goranskom govoru, a onda bi svaku spjevao na standardni bosanski jezik. Bio je pjesnik, publicist, etnograf i istraživač osmanlijskog naslijeđa na prostoru Gore, Opolja i Crne Gore.

Zuvdija Hodžić, recenzent prve Vejselove knjige pjesama „*Gazganice vo vakat*“, zapisao je: „Hamza je i pjesnik. Istinski. Jedan od najrepresentativnijih izdanaka razgranatog, vječno zelenog, duboko u kamen i zemlju, u vrijeme i prostor, uraslog goranskog stabla.“

Sam sebe

Jope si se vratif
vo svuje ljegalo
son zimski da otsonuješ, o Vejsel
a na proljeć
kuj zn'je koj veter
ke će te onese.

Samom sebi

*Opet si se vratio
u svoje gnijezdo
san da odsanjaš, o Vejsela
a s proljeća
ko zna koji vjetar
gdje će te odnijeti.*

Odamno

Odamno ne sum reka
Vo svuje korito
Tuku rastečen vo brazde bristre
Svekede
I saljde po nekoga se g'zim
Na kajnak svoj
Koljku da upazim vetroj
Šo me rasfrljuje.

Odavno

*Odavno nisam rijeka
u svom koritu
već rastočen bistrim brazdama
svuda
i samo ponekad se vratim
svome izvoru
tek da osjetim vjetrove
koji me razgone.*

I...

I mlados kua zima
ka šo dava

i staros kua dava
ka šo zima

i merak koj zarobuje
ka šo pušta

i međe kuje dvojt
ka šo čiftujet

i laf koj špota
ka šo zablaguje

i videlo kuje začoruje
ka šo razvideljuje
i pesma šo kvne
ka ne će se napiša

I...

*I mladost koja uzima
kao što daje*

*i starost koja daje
kao što uzima*

*i ljubav koja zarobljava
kao što oslobađa*

*i granice koje dijele
kao što spajaju*

*i riječ koja boli
kao što naslađuje*

*i svijetlo koje zaslepljuje
kao što rasvjetljava*

*i pjesma koja kune
kada se ne napiše.*

Zaš ne si došof

Zaš ne si došof da vidiš
vola ka sme prijačalje
(toljku godine krmen)
kuvet naš vo noge njegove
drpanje među k'č i ak'l
zaš ne si došof da vidiš
so prazen ak'l kažan ferman
(take je rečeno i vo
Ihvanus - saffa)
i vikanje vo jen glas ho-ruk
nemo
na duša dželjezo
studeno
vo ruke ak'l zaginat
zaš ne si došof da vidiš?

Zašto nijesi došao

*Zašto nijesi došao da vidiš
kad smo obarali vola
(toliko godina hranjen)
snaga naša u nogama njegovim
nadmetanje između moći i razuma*

*zašto nijesi došao da vidiš
olako rečenu odluku
(tako je zapisano i u
Ihvanus - saffa)
i poklič u jednom glasu: ho-ruk
duša dušu kada proklinje
nijemo
na duši gvožđe
hladno
u rukama razum izgubljen
zašto nijesi došao da vidiš?*

Mati

So dve ruke porasnala
nas koljku
so gajljinja
so muke
(ot koljepka ne se odvovala)
dajma brotala
na praf put a će ne staj
insan da bideme.
ne se tekinjam
nešto a ga zaprelo
rabote
žetve

deca
za ništogo ne se davala
ništo nemoglo da ga skrši
godine
gurbet
boljke
so dve ruke stiginjala
sve da izrabota
ognjište ne gasnala
(kuća vrtila)
ot svua usta odvovala
nam davala
zorno da ne ni bi bide
i ka sme se smijalje
i ka sme želalje
zabrotana ne ispračala
vesela ne prečekuala
zatija
ne k'vni mati
deka tvua kljetva je najteška.

Bašče

Zastanite
vo bašče hodite
cveće da naberete
i voda evo
beljki ste žedne
(jošte trebe da hodite)
putoj dalječne vi se
a kajnak ot suša sekna
(galjiba)
zastanite
a čujete pesma
dejke šo ga pujet
zaslušajte ga
svim je daruana
čujeku
denju
gurbetčijem
ot koga ka ga pujet
(grla duri gim se fatilje)
ot srce ga kradet
ljudim ga davat
da ga nosit du ke će stignet
i podaljeko

Duše goranske

Duše goranske srtit
po cela dunja
ke će zastanet
tuje će vljiknet
(ne prebirat)
ot ćimbilje kede du neprašaj
nasijane
ke će zaspijet
tuje ne se razdenujet
vek gim je srtenje
mreška počinok.

Duše goranske srtit.

(*srtit* – lutat, lutaje)

Ofčar

Na urnatica denešnja
koljiba ot slama naprajena
(ofčar bes surija
traži sadaka)

vo srce pucanica
na duša žapka
pišanica se kažuje
na džam ka pajačina istkajena

(čerko kako se vikaš?
ti sme zaborajlje)
ne faćaj kusur
brotanice bukadar sobrane
čekat

vikni vo sonoj
beljki nekoj će dojde
(koljku halaf da pratiš).

So zdravje

*/ sedi so zdravje, polje solunsko,
vo godina k' smet ne sum imaf.../*

So zdravje polje solunsko
vo dl'vdž i vo šir ne pregazeno
so zdravje Karasulje
za vek ne pokoseno
so zdravje Ljulje Burgas
i Kara-Burgas

so zdravje Šumen
so kljetve zašumen
so zdravje Langazo i Sofijo
so pot ok'pane
so zdravje polje anadolsko
so materina dušica zarudeno
so zdravje polje tetofsko
so zdravje putoj
zn'ne i nezn'ne
so zdravje
zdrave ostanalje

Hastalak

Ka sme tamo
ovde sme

ka sme ovde
ne sme nigde
(kakoa)

ne se kinet l'ko
kornji vo dlboko
puštene

ne se dokačuje nebo
so ruke kuse.

Šo ostanalo

Ostanalje lafoj
na bilo prefrijene

ostanalo trajenje
na granka zamrznato

ostanalje muhabeti
ka drpulji iznašijene

ostanaf merak
ka krujs trnje projden

ostanaf serbes
so sindžiri vrzan

ostanalo sve
ne ostanalo ništo.

Tražejeći odzbor

Ke da pobegneš od loše lafoj
da ne te stignet?
Na kua strana glava da zavrteš
fesat da ne viđiš?
Koj penđer da otvoriš
ubave aberi da čuješ?
Pot kuje s'nce da zastaneš
da ne te izgori?
Kuje cveće da okineš
da ne ti povene?
Po kuje putoj da trneš
da ne zaptisaš?
I još koljku će se prašuješ take
odzbor dur najdeš?

Drvo

Deneska sum posadif
jeno drvo
na srede ot denj
vo korenj sum nasipaf
harfoj i lafoj
bukadar
Nekoga (ka će poraste)

pot njego neka dohiđat
tija što se vo dalječina po mene
i neka kinet Pesme
na granke šo će c'ftet

Rat

Karaormanske magle okružuju
vukodlaci, satrapi,
bijesni psi, rogati vući,
prazni umovi, pocijepane duše,
sulude glave, teška vremena
na leđa naslonjena
i sunce od kamena
u očima
izgužvano.

Haiku

Na vrh Koritnik
gljedište mi faća
grankojna borova.

***

Pot senka
oblakova počinujeme
zaprene ot put.

***

Zastanaf golup
pret snce - so senka
preprečif reka.

***

Čaj na astal
so stare prikašnje - jen
fildžan eksik.

***

Lupna vrata
čekam musafira
veter ne zastanuje

***

Za inajet vetru
vo ruka jako držim
granka šo maha.

Haiku

*Na vrh Koritnika
horizont mi zaklanja
krošnja borova.*

***

*Ispod sjenke
oblaka odmaramo
umorni od puta.*

***

*Zastao golub
ispod sunca – sjenkom
natkrilio rijeku.*

***

*Čaj na stolu
uz starinske priče – jedna
šolja nedostaje.*

***

*Zalupi vrata
očekujem gosta
vjetar ne prestaje.*

***

*Uprkos vjetru
u ruci čvrsto držim
granu koja maše.*

ISMAIL ISMAILI (1964 - 2015)

Ismail Ismaili - Rođen je 16. aprila 1964. godine u Gornjem Krstecu kod Dragaša. Bio je glavni i odgovorni urednik nezavisne revije *Gora*, jedinog goranskog novinskog glasila u Jugoistočnoj Evropi. Bio je i direktor *Matice goranske* i predsjednik Upravnog odbora nevladine organizacije *Evropa*, kao i član je NUNS-a, nezavisnog udruženja novinara Srbije. Od 1996. do 1999. godine, na preporuku *Matice Bošnjaka* iz Novog Pazara, proveo je tri godine u Sjedinjenim Američkim Državama i radio kao dopisnik nezavisne revije *Sandžak* iz Novog Pazara.

Tokom trogodišnjeg boravka u Sjedinjenim Američkim Državama završio je predavanja na Fakultetu za žurnalistiku *Columnia College Chicago*, zatim postao član *Chicago Journalists Association USA (CH.J.A.)*, *European American Journalists Association (E.A.J.A.)*. Bio je član je Međunarodne federacije novinara.

Objavio je dvije knjige pjesama: *Gora, skrhana zemlja* (2012) i *Gora u noći punog meseca* (2015).

Preselo je 2015. godine u Kragujevcu, a ukopan u svom rodnom selu, Gornjem Krstecu.

Gora, skrhana zemlja

Gora gorovita,
majka mora zelenoga,
u srcu utisnuta
Gora naša, plemenita.

Pečalbarske tuge
kad urone kroz zore rane
i sutone vjerom ozračene,
u smijehu slavuja, uz pojave
ptica strnadica,
život uspomena
o Gori se njeguje i čuva.

Postojbina naša
dojila nas s osjećanjem
božanskoga na usnama,
nektarom nas natapala, umivala,
ispraćala, tugovala, dozivala...
Zemlja naša mila.

U njedrima Gore,
gdje svaki kamičak,
usamljeni i ponosni čičak,
ljubičica, bijela rada i maslačak
radosti i suze rose,

i kroz gorde planine ih nose,
nadom nas milovala
i iskonom natapala.

Put daljine, u željama, uzdasima,
tamo gdje nam Sunce toplo sija,
zov Slobode blagosilja:
naša mila, skrhana zemlja,
leglo nam je mladih i obilja.

Do kraja života
pamtiću
mladalačke radosti i bajke,
nježnosti, tople brižne ruke.
Jedno mjesto,
jedno prazno mjesto,
učiniće, praznih emocija, da život prohuji...

U zagrljaj budućnosti uroniću
prepun časti kojom si me očvrsla,
čovječnošću nagradila,
a kad jednom i smijeh prvog plača bukne
znaću:
nad nama si, mila,
plemenita nad trpezom naših misli
i milošću božjom nagrađena
MAJKO, DRAGA.

O, Allahu

Stidim se sebe,
misli mojih, riječi, djela...
Podari mi snage,
da se ne plašim
čovjekolikih zvijeri
i njihovih providnih sjeni.

Daj mi da ljubim
mnogo, mnogo više,
daj da razumijem više
no grješnici što ne
razumiješe.

Allah
neka mi utjehu da
više nego što ja, grješan mogoh:
Tebi u slavu pognuću glavu,
da se uznesem...
O, Allahu!

Umire grad II

Mislim da čujem
pred vratima... noć!

Allahu,
posavjetuj, ispravi,
odobrovolji,
pomiluj stope moje,
omekšaj tvrda, kamena srca,
u hladnoj magli
budi mi svjetionik,
u tamnoj noći
zvijezda najsvjetlija.

Jer noć je još uvijek
pred vratima
i dugo, dok umire grad,
Ti i ja
živejćemo taj strah.

U noćima punog meseca

Dugo već pratim te
u noćima punog meseca:
stas ti vitak kao gorska jela,
korak dug kao neizmerna čežnja.

Kraj mene si
iskričavam poljima odlutaš,
koje oblak začas zatamni,
kroz isprepletene grane
lik ti prikaže
kao krhotine stakla
i od jednog stotine ih vidim!

I kada usnuli predeo
snažno obasja srebrni zrak,
opijen srećom, nadom i zebnjom
požurih i koračah odlučno,
smireno i smelo.

I kad se moja
sa tvojom senkom stopi,
shvatih da si nedostižan san
i uzdrhtalo telo,
koje mi pripada
samo u noćima punog meseca.

MUSTAFA BALJE (1967)

Mustafa Balje - Rođen je 8. oktobra 1967. godine u Restelici kod Dragaša. Osnovnu školu je završio u Kočanima (Makedonija), srednju i Višu Pedagošku školu u Prizrenu, dok je u Prištini studirao sociologiju. U novinarstvu je više od 26 godina. Bio je član uredništva revije "Selam" te urednik u nedjeljniku "Kosovski avaz". Bio je i zamjenik glavnog urednika u magazinu "Alem". Član je Udruženja pisaca Kosova i kosovskog PEN-a. Novinar je u javnom servisu RTK-a od formiranja Redakcije na bosanskome jeziku. Računajući *Orfejevo ogledalo*, objavio je pet knjiga poezije, *Leptiri po pločnicima* (2009), *Gošća* (2013), *Noćno putovanje* (2015) i *Ademov mjesec* (2017). Za svoj pjesnički rad je krajem 2015. godine osvojio jednu od prvih nagrada Udruženja pisaca Kosova. Iste godine je dobio i općinsko priznanje grada Prizrena, za književnog stvaraoca godine.

Njegove su pjesme, među ostalim, objavljene i u Antologiji bošnjačkih pjesnika Kosova i Sandžaka "Bijel behar" Alije Džogovića, zatim u antologijama: "Od zavičaja do tuđine" Ragipa Sijarića, "Graditelji mostova" - zbornik lirike i proze Nove poetike iz Zemuna, "Kapija istoka i zapada" - Udruženja za kulturu - Novo Sarajevo i u Antologiji savremene bošnjačke pripovjetke, Kulturnog centra Bošnjaka u Republici Makedoniji. Radove mu je objavio i prestižni časopis "Sarajevske sveske", podgorički "Almanah"...

Da njegovo pjesništvo ima i regionalni značaj, govori činjenica da su mu pjesme u prijevodu na albanskom

objavljene u tiranskoj "Poeteci" (2007), prištinskom časopisu "Metafora" i turskom časopisu "Imza", Udruženja pisaca Turaka (čija izdavačka kuća je 2017., objavila i prepjev njegove knjige *Leptiri po pločnicima* na turskom jeziku). Godinu prije mu je ovo udruženje uručilo priznanje za pjesnika godine. Zastupljen je svojim radovima i u Zbirci poezije "Mostovi prijateljstva" (Udruženje Divan iz Skoplja). Učesnik je na mnogim književnim susretima i festivalima međunarodnog karaktera, a za kratku priču o Srebrenici, jula 2005. godine, dobio je priznanje magazina Bosnjaci.net.

Njegovi poetski radovi su i u školskim udžbenicima u nastavi na bosanskome jeziku na Kosovu i u Makedoniji. Bavi se publicistikom i prevođenjem. Živi u Prizrenu.

Elegija Šari

Feridu Muhiću

Veter raželan
puje pesna

Livađem šo
sonujet šiljejina

Šupeljka tražim
na nekua češma

Ovce bele

vo oblaci pocrnete
Planino Šaro
Ubaino i dertu

se stopi
ja sirota
čobanin vo
cvećina neizbrane
vo zemna izželana
so Radika grlena
so s'vza dejkina
izmijena

Elegija Šari

Feridu Muhiću

*Vjetar uplakan
pjesmu pjeva*

*Livadama što
sanjaju jagnjad
Frulu tražim
na nekoj česmi*

*Ovce bijele
U oblacima pocrnjelim*

*Planino Šaro
ljepoto i dertu*

*utopih se
ja sirotan
čobanin u
cvijeće neobrano
u zemlji isplakanoj
Radikom grljenoj
Suzom djevojačkom
Omivenom*

Harf moj

Hamidu

Na jena jela som napišav
ka malof, ka sme bralje
granke suhe,
dlboko vo kora harf moj,
som mislif će ostanem dur
ne umrem
so drvo visoko jelino.

Mati po put mi rekla
želajeći, ka ne teralje
nekuje crne ljudi,

će se vratime brgo.
Som veruaf.
I nigde više ne som vidof
jela gorska,
a sedomdeset prošle.

Ne onesle vetroji sivne,
ni išaret ne ostailje.
Srce me zaboljuje ka će
mi tekne samo
kakva zemna ni daf Sajbija.

Ka bi som ga vided
išće jenoš
jela restelička,
harf mi ostanav, napišan,
nikoj ne go izbrišav.

Jele ostanalje,
i sve drugo će projde,
će izvrvi,
pa zar i ne prošlo,
samo sme ostarelje,
strah vo tuđ memljećet
ne zakopaf, a
oni će sedet
dur ima čujeka.

Harf moj

Hamidu

Na jelu sam jednu urezao
mali još, ubirući suho granje,
duboko u koru harf moj.
Mislio sam ostaće dok
ne umrem
u drvetu tom visokom.

Majka je putem govorila
plačući, kada su nas tjerali
Neki crni ljudi,
Vratićemo se brzo.
Vjerovao sam.
I nigdje više nisam vidio
jelu gorsku,
a sedamdeseto prođe ljeto.

Odnijeli nas vjetrovi silni,
Ni znaka nisu ostavili,
Srce me zaboli kada mi na um
Padne
kakvu zemlju nam Bog daje.

Kada bih je još samo jednom vidio,
jele resteličke,

*harf je moj tamo ostao, urezan,
niko ga izbrisao nije.*

*Jele su ostale,
i sve će drugo proći,
proći će,
pa zar i nije prošlo.
Samo smo ostarili,
strah nas je u tuđu zemlju
ukopao. A one će tamo
dok čovjeka bude.*

Đulizarin ključ

Ne preostaje
mi ništa drugo
Vratit ću se i iskopat
Iz zemlje
Gdje smo čuvali krompir
kestenovog ukusa
Umotanu seharu
U kojoj je nana sakrila
Ključ
samo meni poznate odaje

I neće to biti bijeg

od sebe današnjeg
Nego vraćanje
Putovima
Koje sam nekako
Nehajno
I prebrzo prohodao

A valjda je to tako
Kad hodaš na slijepo
I tad će
Čarobni kalauz
velik kao ruka
Zaroniti u bravu
I odjeknut će
Zvuk zahrđalog gvožđa
Do neba
I još dalje
Tada ću smiren
Saznati da
Nije bio jalov
San
Koji je ponikao
Iz moje sobe
pored Čardaka
one neprobojne tvrđave
Sazidane
Tišinom

Da
Znam da ću
Pod škripavim daskama
Pronaći žilu
Put podzemni
Koji vodi do šumarka
Gašćena
Čije krošnje drveća
Slikaju
Velikog Leptira

Strah me
Ako sebe ne
Prepoznam
U nijednoj priči
Sa sretnim krajem

Što ako je
Kapija u ruini nestala
Gdje ću
U tom međuprostoru
Bez zidova i prozora
Bez svog prenoćišta
Doma
Što ako ne čujem
Zvuk mlaza vode

iz kamenog korita
Do Hanine kuće

Hoće li san moj
Prestati
Hoće li sve biti
Uzalud

**Ime moje majke
- Gora**

Na prašnjava puta
umorna dušu
zabrazdila starica
svoje derte i suze guta

Ostade sama
tek juče isprati sina
od Šare carica
znoj ko sjeme kanu
I pokvasi
milion svjetova
U odaje srca njena
lica puna bora
toliko tuga
neprežaljenih mora...

Jednom sam
u kolijevci čuo
i zauvijek ostalo
ime majke moje
- Gora

Javorovi

(sjećanje...)

Jesen. Javorovi šume. Povjetarac.
Mezarova dvanaest.

Jesen.
Devetstotrinaesta.
Jedanaest cvijetova i jedan cvijet bez latica,
pokošeni zemlju ljube.

Od iskona znaju da od zemlje
i cvijet Bog stvori,
i šta bi od ovoga svijeta mogli da izgube.

Nisu se smrti bojali
jer smrti i nema,
tamo je njihov dom vječni.
Samo su krvlju planinu okvasili,
i posijali sjeme Gori.

Jedanaest cvijetova i jedan cvijet bez latica,
dok mezarje prkosi,
u tišini javorova zovu.

Putniče, umorni namjerniče,
kada iznad našeg topraka dunjalučkog,
preko Begzadinog doma,
Barbulom hodaš,
sjeti se, da ne zaboraviš mjesto
i da zemlju Božiju gaziš,
zemlju umornih ratara.
Uvijek na njoj dobro niče.

Putniče umorni,
što često zaboraviš pute
sjeti se i nas,
fatihu prouči koju
da i tebe jednom sunce ogrije.

1998.

Južnije od sunca

Ruine Štirovičke,
pogled suzni ledeni
Nana Džulizara sakuplja
gorocvijet, ženivar, nunike i kukurek
Samo za mene
da ih ne zaboravim kada odem

A jahao sam na konju Kulašu
u krilo sestrino
dok je vjetar pjevao
Fenjer zaspao snom
dubokim šarplaninskim
Jecaj u noći bucmastog
dječaka među vukovima

Nosio me puteljak
sve dalje i dalje
Južnije od sunca

Pred tren jedan samo
pobjegao sam
da me nabujala rijeka ne proguta
od razularenog psa sakrio
iza usnulih kamenih zidova
obljepljenim blanama

Čardak vidim,
Prijestolje moje
česmi sam tamo pričao snove
i zvekiru na kapiji staroj
Pod krošnjom starog Javora
Selim-dedo u turbetu spava
čekao sam na Priporištu
zalaske sunca
Na kiši sjedio satima
i hvatao rukama kapi jesenje

Opet stazom mračnom
po pospanim pašnjacima
bez pastira
Hodam

Zanjiše me sjetno
do Torbeškog mosta
sveten turčinac, morava
napojim vene vodom studenom
dok Radika zmijolika
nosi sjećanja...

Fluid

Sarinom samoćom inspirisano

Stojim pred kapijom. Slušam...
Mnoge su brave, vremenom, postavljene između...
Ni ključaonice nema da kroz nju proviri tračak
nepoznatog...
Šifre sam odavno pozaboravljao.

Rekao mi majstor, koji poznaje izumitelja,
sve načine i redoslijed otvaranja.
Mislio sam: Baš je prosto, a nije.
I pitao se: Kako ono bješe otključati bravu?

Putujem dugo, prebacujući vrata iz prtljažnika u
prtljažnik.
Mnoge su etikete na njima.

Jednom je bilo neko vrijeme na dnu pješčanog sata,
vrijeme riječi što po kapiji plete paukovu mrežu,
al' je pogrešno bljesnula iskra, negdje.
Sve su riječi ostale zatamnjele iza tapaciranih vrata
kao fino tkanje po požutjelom skaju.
Gluho neko doba...
Pa ko čuje, ne umije da otvori,
a ko bi, možda, otvoriti znao, gluh je.
Vremenujem.

Slutim, stojiš iza.

Pomislim

Hajde da razbijemo vrata, objesimo brave!

Vremena su nesigurna, oči urokljive natopile
vazduh,

raspukli vjetrovi u betonske okove zazidani.

Kako da izađem?

Kucaš. Govorim ti. Ne čuješ.

Znam da slutiš da sam iza,

ali nemaš vremena da

čekaš da pronađem šifru.

Ključevi u ruci bezvrijedni i nedovoljni.

U meni sagorjeva želja da dodirnem te
od korjena do vrha.

Sjetih se šifre

al' zaboravih kapiju.

Znaš da čujem otkucaje

i treptaje srčanih ti niti...

Struji fluid

u sobi rešetkastih zidova

samo nas neki prastari vakuum

memljivi dijeli.

Gošća

Eto je

čujem
korake čudne
na prstima gazi
škripom
već odškrinuta vrata
otvara

Tišinom počinje
dosadna pralja
kako da joj
riječ izvučem
kad gluha je i nijema
nespretna i traljava
najobičnija
bivša švalja

Kradljivica stara
tako joj godi
Prevrne dječaka u meni
probudi jednoroga
Odbravi odaje
ključevima mojih tajni
prišije moje ljubavi

sahrani me i ponovo
iz mrtvih rodi

Krajičkom oka gleda
namami me
Uzdahne
tlo pod nogama guta
brod se nasuka
na njenim pustim otocima
zamuti snove porocima
čarobnim uspavankama

A ja oprostim
sve oprostim
žalim je
svi bi da joj sude
rijeka mi sjetna
toplo krilo ja
njoj budem

Čekam samoću
ne baš neku gošću
Kad bih mogao
da trag joj zametnem
Ili pobjegnem
ali
Uvijek nađe

adresu i dom

Kuda bez nje
i ona bez mene

Ženi

Potpuni mir
Stala pred ogledalo

Češlja izmrcvarene kose
namješta mahramu
u pređašnje
urednije stanje
Zategnuta i mirna
Penje se drvenim
stepenicama na šufit
Kroz prozor
širom otvorenih očiju gleda
voz koji velikom brzinom
u mrklom mraku promiče

Svi negdje putuju
njeno je vrijeme stalo
Osvjetljeni prozori

Ona mrak
usisava
dok joj prolijeće
ispred očiju

Baš tako joj
prolazi život
Krišom gleda
slobodu i
čuva u dubini
svoje duše

Pobjegla
od stvarnosti
u njeno jedino
utočište i užitak

NEVRUZ MEHMETI (1969)

Nevruz Mehmeti - Rođen je 1969. godine u Borju, Kuks. Osnovnu školu završio je u svom rodnom mjestu a potom završio srednju pedagošku školu „Shenjaze Juka“. Od 1987. Do 1991. godine završio je studije jezika i književnosti na Univerzitetu „Aleksander Xhuvani“ (Aleksandar Džuvani). Na Univerzitetu u Tirani 1995. odbranio je engleski jezik.

Radio je kao prevodilac u mnogim organizacijama: „Ljekari bez granica“, „Children’s Aid Direct“, UNHCR, CARE i dr.

Generalni sekretar je Sportskog društva „Kalabak“ iz Borja. Bio je član Skupštine opštine Šištevac od 1995. do 1998. godine iz redova civilnog društva.

Radi kao profesor u Osnovnoj školi „Xhafer Ollomani“ (Džafer Olomani) u Borju, neprekidno od 1991. godine. Trenutno obavlja dužnost direktora škole.

Piše na goranskom, albanskom i engleskom jeziku.

Pripremio je za štampu više poetskih knjiga („Tuga mua“, „Boljke skrivene“...), kao i knjige iz oblasti folklor, kulture i tradicije Gore.

Ako je mogućno

Ne trčaj,
Hodi poljeka.
Če izgaziš nekogo.
Gledaj napre da ne se zasopneš.
Ako je mogućno...
Ne vikaj, zbori tiho
so malof glas da te verujet
ka ne habiš nikomu harmonija.
Ako je mogućno...
Uspi se so kniga na glava
Nauka da zemeš
I drugomu da ga kažeš.
Ako je mogućno...
Nikogo ne raželuj
Samo nasmi go so rabota tvua
Poljeka-poljeka
Ako je mogućno...
Pomoži stari
šo se vlječet so kukaljija.
Če bideš i ti ka nih.
Ako je mogućno...
Ne miluj deca svuje pred druge
Ne jadi prêt tija šo nemaje
I nikad ne se smi
Pred tija šo imaje žalos.

Naželaj se, kućo mua stara

Ke zaideha radosni denoj
se skršilje kamenčića
šo mi slomilje koljena
vo detinstvo muje?
Koj mi crkna s'vze
tražejeći mati svua?
Vo kuje ćuše se uspa pesna?
Koljepka ke mi ga grizet moljci,
i direk ke mi bif svadbarski bajrak?
Tuje ne mafći mačka, ni pilje gnezdo praj
pajačina zidoj fatilje i moh
kamene se đoskaje koj će pane prv
samo svrake krakaje na granke suhe
ke ostanalje obesene openke
i bećarske šarke čorape
obeljene ot veter i doš
Ti želaš!
Naželaj se, kućo mua stara
ti krckaje grede ot tuga
živiš so duša ot prošlost
ka ja vo sonoj
jen den će propaneš
će se zabrajš
će umreš ka mene,

toga svi vreme će krivet,
ja će k'vnem sebe,
šo ne možeše da ti pomožem,
ti samo da ne umreš,
samo ti da bideš živa.

Zelena Gora

Ne ti som nazuaaf ja,
Ni otec moj, ne,
Ni babo, ni starbabo moj,
Ni starbabofci muje.
Ti se rodi so ovja ime,
Vekoji te povilje,
te kolebale,
te porasle
so ovja ime.
Za mene si rados najgoljem,
Si žalj, tuga i boljka.
Ke tebe s'nce se rađa tri puta
Mesečina četiri, na den.
Si perija nočna.
Son vekuječen,
Mlanesta sve mlada.
Pesna puana bez pentagram.
Ljivada nepokosena,

Zvezda ot moj život,
Kraljica ot oči muje,
Srce šo lupa, bez mreška,
Princeza realna.
Fala šo mi si pružila ruke
Da hodim so tebe vo život.

Duj, vetru, duj

Duj, vetru, duj,
Duj kolko sakash.
Ja gi obesi na juže tvuje:
Misljene muje,
I godine,
I sećane.
Ti mi gi koljebaj.

Ja će čuvam ključoj ot život moj
Ti duj kolko sakaš.
Isuši mi i mokre oči,
Pahaj mi srce vrućo.
Ohladi mi duša vrela.
Samo...
Nemoj da me turiš.
Ne mi habi sonoj.
Ti se moljim

Neka mi se širet
Bez kraja.

Srce mi tepa na dve mesta

Daj mi, Bože, moj mili
Malo više snaga
Da ljetnem dl'eboko vo nebo
Da soberem malo zvezde
Zvezde zdračne, muke milje
Ot nebo borsko
Mi trebet
Mi ostanalje mladi putnici
vo Bosna dalječna
Tamo će gi onesem
So malo zemna borska
I malo planinska voda
Tužne mi se
Mi umrelje devojke mlade
Čekajeći nih
Nikad neomužene
Će gi stajm nat groboj nihne
Će gi zaljepim
Ot daljeko da mi svetet
Nesšo nikad nerečeno
Vo son će mi kažet

Polojna srce vo BORJE
Polojna vo BOSNO mi tepa
Za tija živim
Zaš srce mi je mlogo široko.

Som gledaf

Ot malof som gljedaf nebo
i zvezde i mesečina
Pa majki i som reko:
- Mesečina je trudna!
Ka som ga vided so meh.
Majka mi se smialla.
Ja jope som ga prašaf:
- Koga će rodi?
Ona mi vrati:
- Još malo!
Mesečina sve trudna ostana
A majka mila mi umre
Čekajeći mesec da rodi
I da i preseče popuk.

MURAT MUŠKA (1969)

Murat Muška - Rođen je 1. maja 1969. godine u Restelici. Krajem 80-ih, još kao dječak, postaje član seoskog Kulturno-umjetničkog društva "Sebuanče", zadužen za ritam. Udarao je u tarabuku. Ljubav prema Gori je bila presudna da nastavi sa komponovanjem novih pesama, na izvornom goranskom jeziku.

Zajedno sa svojom braćom, Hasanom i Idajetom, ostavlja dubok trag na polju novokomponovane i izvorne goranske muzike. Rezultat njihovog rada su više od 400 goranskih pjesama, od kojih, dobar dio u narodu, dobija karakter "narodne pjesme".

Koautor je knjige "Đerdan", objavljene u vrijeme kada je goranska pjesma bila u velikoj krizi i kad se mladi sve više opredjeljuju slušati stranu muziku. Knjiga je značajno doprinijela da se zaustavi negativni trend, posebno na polju očuvanja izvornog goranskog melosa i starijih riječi koje su bile pred umiranjem.

Murat Muška se oprobao i u snimanju filmova sa tematikom iz prošlosti i sadašnjosti, pa je 2002. godine snimio prvi goranski dugometražni amaterski film "Ofčarće". Film je doživio ogroman uspjeh ne samo u Gori, nego i van granica Kosova. Nekoliko godina kasnije, 2006. godine, snima nastavak filma "Ofčarće 2", u kojem uključuje i aktere iz drugih naroda. Uspjeh ni ovoga puta nije izostao.

Učesnik je mnogih muzičkih festivala i manifestacija na kojima promovise kulturno i folkloro blago Gore.

Do pred vrata veselo beše

Noć proođa, će s'vina, tupani tupaje,
svi se radujet, svi igraje, mlanesta će zimaje.

Do pred vrata veselo beše i mlanesta se smiješe,
a pa tuje mena ljika, ka zagljeda gljedanika.

Ge prok'vna mlad deljija, novožena pa i svata,
novožena pa i svata, da ne im vljeze kon vo vrata.

Do pred vrata kon zastana, se razbolje, sirota pana,
svi gljedaje temna ljika, viknite i gljedanika.

Duak nemu mu darua, za mlanesta da go čua,
mlogo teško nemu pana, do na srce mu zastana.

Mesto duak crna šamija, mesto avljija vo džamija,
mesto jast'k eselja im beše, mesto krevet na
tenešer.

Mesto svadba i veselje, ispualje dve eselje,
jako mlade zasakane, od merak ti počinalje.

Dete muje

Vo koljepka mlogo rano, jeno dete raželano,
zaščo žela, zaščo pati, žif bavajko, živa mati.

Šo mi želaš dete muje, teške mi se s'vze tvuje, ne
lji viđiš ja som tuje.

Ne zatrava šo mi traži, vrelje s'vze na obrazi, šo je
kriva sabiica, takva i je pišanica.

Šo mi želaš dete muje, teške mi se s'vze tvuje, ne lji
viđiš ja som tuje.

Će izrasteš ċe zn's sve, oja vek naš kakof je,
imam tebe imam sve, druga mati ċe ti bide.

Šo mi želaš dete muje, teške mi se s'vze tvuje, ne lji
viđiš ja som tuje.

Tuđina

Tuđina je mnogo teška,
som naprajiv mati greška,
evo ima vek godina,
sve najmilo ka ne vide.

Ej, planine i livade,
šume naše razlistane,
daleko ste svi od mene,
srce muje za vas vene.

Cev noć dremka ne me faća,
Vo um mi ste, sestre, braća.
Kako mi si mati stara,
A me čekaš al si zdrava.

Bistra voda ke nas teče,
Ja som ovde ka siročē,
Vo son mati te viđujem,
So s'vze se razbudujem.

ENSER HODŽA RESTELJIČANIN (1976)

Enser Hodža - Rođen je u Restelici, SO-e Dragaš. Osnovnu školu završio je u Restelici a gimnaziju u Prizrenu i Dragašu. Studirao je stomatologiju u Prištini.

Piše kratke priče i pjesme na bosanskom jeziku i lokalnom goranskom govoru. Bavi se planinarenjem. Autor je mnogih omiljenih fotografija i snimaka, ponajviše sa Šarplanine i Švicarskih Alpi, ali i sa drugih mjesta po kojima putuje. Oženjen je; otac je troje djece. Živi i radi u Švicarskoj.

Do sada je objavio dvije knjige. Zbirku pjesama na goranskom govoru *Za kogo sme (Za koga smo)* objavio je 2014. godine. Recenziju na bosanskom jeziku napisao je akademik Ferid Muhić. Iste godine (2014.) predstavio se novom knjigom - zbirkom priča iz svoga zavičaja *St'paljke vo kamen (Stope u kamenu)*, također štampana na lokalnom goranskom govoru, sa riječnikom turcizama i manje poznatih riječi i izraza prevedenih na bosanski jezik. Recenzent je bio akademik Nazif Dokle. Promocija knjige bila je na 28. *Međunarodnom sarajevskom sajmu knjiga*.

Autor je mnogih pjesama na bosanskom jeziku objavljenih u „Avliji” (Rožaje) i drugim sajtovima i časopisima. Učesnik je na književnim manifestacijama: Sedmi KNS Međunarodni književni susretima u Sarajevu, 2015. godine, gdje mu je izabrana pjesma za zajedničku zbirku *Mostovi svijetlosti; na 8. KNS Međunarodnim književnim susretima u Sarajevu*, 2017. godine, gdje mu je izabrana pjesma za zajedničku zbirku *Paralelni svjetovi; Književni natječaj*

„Bajramske priče“ za najbolju neobjavljenu bajramsku priču koji je raspisalo KU „Musa Ćazim Ćatić“ 2017. godine, gdje mu je izabrana priča za zajedničku zbirku.

Ime kuso, lagap skrijen

Tebe ti se biduje i Srbin i Makedonec, a i Bugarin,
od sve urneci tuđin,
pa i Arnautin i još nekoj -ac, nekoj -ec,
ama sve drugo, samo ne Našinec (Goranin, Torbeš,
Pomak),
misliš lji vake će spečaljiš pogoljemo pravo,
pa će ga narediš, će ti bide poubavo.
Ni ime celo ne go kažuješ,
pokuso go zboriš, ašićare go kriješ,
sam si izmešan pa i drugogo zbunuješ.

Na prašane: „Koj si?“, čudne ge masali
kulandisuješ,
nemaš ni kabaat, od ka nesi na svuje i take biduje,
istiza nas ne nosi vo tuđe memlječeti,
da tražime nafaka, nam dadene berečeti,
pa i neka, defol neka je ako trebe,
alji nemoj apap vo ujdurma da ubediš i sebe,
srce go čisto ka rosa na ljis čuaj,
poskraja od blutna usta, ne go valjkaj.

Počesto vo memlječet Gora doođaj,
amelj go za ćeljeđ svoj saćuaj,
a ako ne dojdeš, tamo ako se zabraiš,
vo godine bitisane starećke ti će zažaljiš.

Ovde se Ezan po pet puti ćuje,
mesto sljika na bandera merhumu se eselja izućuje,
a maksumu kurban kolje,
i ope ti veljim: „Kaži go ime celo tvuje,
bidi oref, zajćećki vek ne se vekuje!“
Nesi podoven da se sveniš, nemaš potrebe za tija,
Tebe, šo ti babof babo bif Sultanski-gazija,
beljki sebaپ negof, ti si ćujek pošten, insan airljija,
so srce merametno, sagl`m jekin, stra od Sajbija,
sve imaš šo ti trebe da bideš ponosen i ostaneš šo si
tija.

Za kogo sme

Ka sevte nadvor, ka teljina mlade,
ripajeći plotoi, preko zavori vo ljiavade,
zbunete i ljesne, svakomu ruke pljaskame,
ka trmka vo lajno bućime, ne zn`me šo sakame.

Svešćo ni vetujet, nas ne faljet,
oni nas, kanida ne žaljet,

oni mamet, oni kradet,
na muke se naše sladet.

Turi im pepet, neka kršet šija,
nam oni ne ni držet duša, nese oni mal-Sajbija.
Pa probujet i so stra, e, demek, će ni vari gra,
muži sme mije, nema na nas ni da pane pra.

Reči im: „Sikter!”, da fatet pustina,
oja je vatan naš, naša baboina.
Mije sme na naše i za nas!,
povikajme svi, so cev glas.

Pesma naša

(Našinska)

Naša pesma neje junačko-ratnička,
mije sme insan pitom i na malo kandisan.

Naša je pesma junačka,
junačka je i te kako, borba so nevs nema kraj,
sabur oružje ka nas go ima retko koj.

Vo naša pesma puška ne puca,
od naša pesma pucaje srca.

Naše se pesme sevdaljske,
so meraci goljeme izvezane,
so aloi gorčljive i blage izmešane.

Naša je pesma dvoglasna,
za čivto pujene ujdisna,
tiha i je melodija,
dl'bok soluk a težok izdisaj i davaje arija.

Naša je pesma poklon materi,
dar planini, mito gljedanici,
vo na se ispuane sve goljeme ašici.

Naši pesmi neje ljek rakija,
od naša se pesma s'vza tura
i vo na se molji Sajbija.

Naša je pesma istorija nezapišana,
ona se puje, ona živuje, vo sve vrema,
ne se mena ona ka šo svakojsi generaciji pasuje,
ona ista so vekoi ostanuje,
baš takva ka šo je as,
jer ona je dl'boko od srce glas.

Naša pesma ga i maljuci razbiraje,
so nas ga i oni pujet,
zajeno nam ni glasoi pasujet.

Za naša pesma ti trebe sluh,
samo srce čisto ga razbira
a ne insan gluh.

Naša je pesma nam terbijet,
vo na se ičaina kažuget,
od na se zima ibret,
kroz na se uči tabijet.
Naša je pesma naš zengiljak,
vo na se denetisuje i naš ahljak,
bogato je nakitena, đusterisana,
so pristalje daroi daruana.

Vo naša je pesma mudros goljema,
misao kroz melodija prenesena.

Vo naša se pesma niščo ne zabrava,
nikakvo se ičaje ne ispuano ne ostava.

Naša pesma seče i peče, dela i krastri,
za lošo će te ona kazni,
ona je svedok, ona je kadija,
pesma je naša rabota airljija.

Naša je pesma ot izgoreno srce kljetva,
povenati duši moljitva,
od meraci odvojene glas,

od zabravane spas.

Neka se puje i kažuje,
neka pesma naša zauvek živuje!

Zaščo...?

Zaščo katilju?
Zaščo džailju?
Zaš mi utepa mrša,
Od na prepudi duša?
Imaše ja na vek rados
I merak prv...
Son moj nedosonuat
Ti go udaji vo krv...

Zaščo...?
Mi ostanaa
Domaći ne napišane
Pesme ne ispuane
Putoi šo ge ne pretrča,
Tim moj ostana bez igrača!

Zaščo...?
Mati mi ostana
So s'vze preplavena

Dur ne pres'vzi
I usuši ka granka skršena.
Zaš i okina džigerica
Zaš i utepa sina?

Zaščo...?
Bavajku mujemu ga potemne ljika,
Oneme,
Klopna vo sebe,
Go gljitna boljka,
Tabi...
Ka evljad mu ubi?

Zaščo...?
Sestri muji ga ugasna
Ljika mlada nasmijana.
Rados na vek da ne ima.
So da čini duša izgorena
Sem da bide kaarna?

Zaščo...?
Mi ukrade ljeto, jesen, zima,
Na proljeće
Pupljunka jena preseče.
Sve utepa
Dunja cela,
Detinstvo bez kabaat so krušum ugasna?

Zaščo...?
Beljki si esapif,
Mamlje!
Če ti bide poubavo,
Dunja poširoka?
Janl'š si, mamiš sebe...
Vo srce ti je teskota,
A, če vidiš i esap
Za zulum šo izrabota
Grob ka će ti se stesni
Duša tvua katiljska
Nebo i zemna ne primi...
I goriš vo džehenem,
In šaa Allah.

Poljaj me!
Ja ne se plašim
S'vza ne turam,
Ne te žaljim
Put zulumčarski sam si odbraf,
Katilj si,
Zulum mi si učinif.
Vallahi!
Če dojde i "Den Veten",
Borč će mi vratiš.
O, um tvoj kus
Zaptisan so namčorlak!

Da se zaprašáš alčak
Da vratiš
Neščó a će imaš,
Na Mizan sve ka će pane,
Ilj' samo gre će zimaš
Za esap ravnane...?

Zn'm, katilju!
Zn'm džailju!
Prazen si ti,
Sve je vo tebe mrtvo!

Zašto...?

*(upitni, samrtni pogled palestinskog dječaka svom
dželatu - elegija djeci žrtavama rata)*

Zašto, katile?
Zašto, džahile*?
Zbog čega mi ubi tijelo,
Iz njega protjera dušu?
Imah na svijetu radost
I merak prvi...
San moj nedosanjani
Ti potopi u krvi...*

Zašto...?

Osta mi

Zadaća koju ne napisah

Pjesme što ne otpjevah

Pute koje ne pretrčah,

Tim moj osta bez igrača!

Zašto...?

Majka mi osta

U suzama poplavljena

Dok ne presuzi

I osuši k'o grana slomljena.

Zašto joj otkinu džigericu

Zašto joj ubi sina?

Zašto...?

Babi mom potamni lika,

Osta bez jauka i krika,

Da tone u sebi,

Proguta ga bol,

A kako i ne bi

Kad sina mu ubi?

Zašto...?

Sestri mojoj ukrade

Osmijeh sa lica.

Bez radosti osta.

Ima li u srcu slomljenom

Sem tugi mjesta?

Zašto...?

Ukrade mi ljeto, jesen, zimu,

Na proljeće

Pupoljak jedan presiječe.

Sve ubi

Svijet cijeli,

Djetinjstvo nevino olovom ugasi?

Zašto...?

Možda si računao,

Lažljivče!

Biće ti bolje,

Proširit ćeš dunjalučko polje?

Grešan si prevario sebe...

To je zbog tjeskobe

U grudima tvojim,

A, vidijećeš i obračun konačni

Zločina koji ti poćini

Kada ti se mezar stjesni

Dušu tvoju zlu

Nebo i zemlja ne primi...

I sprži te vatra džehenemska,

ako Bog da.

Pogledaj me!
Ja se ne plašim
Suzu ne puštam,
I nije mi te žao
Put zuluma si sam izabrao,
Katil si,
Zlo si mi učinio.
Vallahi*!
Doći će „Dan Obećani“*,
Dug ćeš mi vratiti.
O, plitke li pameti
Pohlepom ponesene!
Da se samo zapitaš
Da vratiš
Hoćeš li išta imati,
Kad se sve na Mizanu* postavi,
Il' ćeš samo za otplatu
Grijehe uzimati?

Znam, katile!
Znam, džahile!
Prazan si ti,
U tebi je sve umrlo!

Koraci života

Hodamo putevima,
gazi nas život...
Koračamo naprijed,
pijemo išarete,
stižemo na početak,
novo rađanje...
Iza nas ostaju
naši tragovi i sjeme...
Ponovo ničemo!

Kažu:
“Svaki korak novi
bliži smo smrti”;
Ne, nikako, nije tako!
Nije smrt tako daleko,
korak je dugačak,
jer smrt nam je bliža,
„bliža od vratne
vene kucavice!”
Naši nas koraci
nose samo
u zaborav
il' sjećanja na nas trajna,
shodno putu
koji smo koračali,

zastali na tom putu -
djelo izgradili.

Svaka škripa cipela
korak neki broji,
korak broja X
koji se nikada ne ponovi.
Tako koračamo
dok određeni
korak X ne stignemo.
Odbrojavanje teče,
ne prestaje!
Dobro djelo
i poslije nas ostaje!

Koraci života vode do
Sirat-ćuprije koju valja preći
zaslužiti milost Božju,
i u edenske vrtove doći!

Pjesma moja

Ne pišem ja rukom,
debeli su mi prsti,
ja pišem od srca,
tu je moj merak!

Ja pišem pjesme
što srce dotaknu,
ja volim rimu
i glasno pjevanje,
ja sam čovjek sa planine;
moje je sjeme
tamo gdje se mjesečina
i kamen grle,
veličaju ljubav
neba i Zemlje;
tu se pjesma moja
plaho zahori,
tu orkestar moj
zapjeva i zasviri:
- vuk koji
na mjesečinu zavija;
- zvuk potkovice konja
što galopira;
- survalo niz brijeg
odronjeno kamenje;
- ovca koja bleji
tražeći svoje jagnje;
- kliktanje sokola
vjetar koji presijeca;
- orao raširenih krila
kada oblak potjera;
- lavež hrabrog

šarplaninca
huktajućeg plamena
iz ustiju,
proganjajući vuka,
čuvajući stado,
uz tonove frule
svog čobana;
- zvuk groma
nebom što se hori,
munje koja zemlju kori,
praska njena
od kog kamen gori;
- isplašena jerebica
kada iznenada
svom brzinom
krilima zamaše;
- tankonoge divokoze
vratova dugih,
plesa njihova
koraka elegantnih,
što se hrabrom
jelenu dodvore,
onako krhke, nježne.

Moje su pjesme
čist izvor
sa Šar-planine,

što vadi iz zemlje,
iz srca
drago kamenje;
Moje su pjesme
zahuktale lavine,
što sa vrha
gromovito navale;
Moje su pjesme okićene
ljepotom pune mjesečine,
što na Šari
sa mnom druguje,
očima
mislina mojim
svjetlost daruje,
i zvijezde koje plešu
slušajući moju pjesmu;
Moje su pjesme vatra
koju Sunce kloketom
ispljune;
one su sablje od kamena
sa oštre litice;
Moje su pjesme potoci
što se sa visova
bacaju u slapove,
žubore
glačajući kamenje,
umivajući sve ispred sebe.

Na pjesmi mojoj
ojađen, nostalgičan,
gorko zaplačem
i grohotom se nasmijem,
plućima punim
šarske svježine
pjesme moje zapjevam,
i lagano zaplešem
sa toplim julskim
povjetarcem.

Ja pjevam o lijepom,
lijepo ja volim,
ja pjevam o ružnom,
nevaljalo korim,
ja pjevam o ljudima,
ljude poštujem,
ja pjevam o svemu
što mislim da razumijem!
Moj život je pjesma,
pjesma živi u meni,
ja ne bježim od života
i pjesme moje, moje istine!

ELMA SELIMI (1997)

Elma Selimi - Rođena je 22. aprila 1997. godine u Tutinu. Vodi porijeklo iz Kukaljana kod Dragaša (Gora). Osnovnu školu završila je u Tutinu kao učenik generacije a srednju medicinsku školu u Novom Pazaru, također kao đak generacije. Student je prve godine Medicinskog fakulteta u Sjevernoj Mitrovici.

Osim poezije, piše eseje besjede i kratke pripovijetke. Pobjednica je Takmičenja u besjedništvu koje organizuje Kulturni centar Novi Pazar, 2015. godine, kao i na Festivalu stvaralaštva mladih 2015, oblast Besjeda.

Zbirka poezije *Nepotreban ambijent* nagrađena je nagradom „Najemotivnija ljubavna pjesma“ u kategoriji mlade nade ljubavnog pjesništva u Mrkonjić Gradu 2017. godine. Pjesma „Velike sitnice“ iz istoimene zbirke objavljena je u magazinu „Lacuna mag“ za kulturu i literaturu Safera Grbić.

Pjesma „Popis inventara“, iz nove zbirke, odabrana je među trideset najboljih u regionu od strane Biblioteke „Branko Radičević“, Žitište.

Pesme su joj objavljene u „Antologiji poezije pesnika iz EX-YU 1991 - 2017. godine“, Književni klub, Sombor.

Generacije će je pamtili po skoku iz aviona u Hrvatskoj sa 3.500 metara visine i bavljenju ekstremnim sportovima.

U slobodno vrijeme bavi se fotografisanjem; smatra da je fotografija neizrečena pjesma.

Objavila je knjigu poezije *Nepotreban ambijent* (Neopress, 2016). Knjiga je naišla na pozitivan prijem kod kritike i čitalaca. Promocija knjige je održana u više gradova regiona.

U štampi joj je druga knjiga *Zakasnićemo da budemo ljudi*.

Pripadnost

(pesma za Gora)

Nas ne odvoilje i pre nego što sme trgnalje
da se zasakame do kraj život.
Som ti ubrala jena ruža da mi cvetaš
ka potomci kuje si rodila i so trnjine
da braniš narod koji sega pripanuje svim
osim tebe.
Jer ti ranije deca oduzelje ratoj
i deljenje među sinoj kuje
bilje gladne vlasti
i vo njihova utroba se samo organi interesa.
Mila mua,
som čula da si želala koga
ti ruke gnječilje oni kojim su svua vrata otvarala.
Pokušalje da te omužet za drugogo
što imaf drug jezik
ne si mu se dala!
Obraz si sačuvala i svuje imanje
od devetnaeset temelja

šo ti ostanalje vo amanet.
Na sila ti oduzelje devetoro temelja
i još dva stuba
i na nji sega gradet tuđinski mentalitet,
ali njihov koren je tvoj!
Mua Goro,
vo čije srce kucaje sve naše srcina
i živujet sve naše različitosti
Ti si naša mati, a mije sme tvuje deca,
ti između deca ne prajš razlike!
jednake sme svi po tvua ljubav
kede da sme i na kua god strana ne tuđina onesla.

Pišanica

Rekov da go čekaš
nekoljko meseci-
prefrljene vo godine
-ljetujene vo tuđina.

Ka epitaf verna,
tek dadena, asretna za'nce
vo mlanestečka
postelja so nego.

Stamena, glava navenata,
ne se puljila a on so druge
daljeko od memlječet.

I boljka utrpnata
ka broš na sebe ka nosiš
v'rvet denoi, denoi sve menujet.

Ti čekas ka prosjak itibar
od dva, tri pogljeda
i zamerka zaš go sakaš.

Doma ti veljet: - Parosana si!

Beljki, samo ovogua put,
samo ište oja den
će izveruješ da će dojde.

I da će bide isti kogo sakaš,
mir od tvua vernost
će mu dade gajret
da i poslje tri godine
vo tebe viđi spas.
Bes kabaat i prašane
tvua dl'ga crna kosma će mu prekrije
prebesene ramena.

On će se i den-deneska prašuje
a mu si poklonila, halal učinila?

A mu si poklonila
sve šo ne zn'ješ...

(Preveo na goranski Enser Hodža-Resteljičanin)

Resteljička tragedija

(Pesma posvećena porodici Reka)

Resteljica nikoga ne zabrojla
glasoj šo se čujet od plat.
Deneska je studeno,
neje zbog sneg jer
zima je vo tebe.

Će ti bide povrućo
ako zagrljiš svuje.
Ti ge imaš.
Amsera ne!
Si zabrojv 11 februar.

Izm'rzmate ruke iljezene od sneg.
Ukočene životi, njih deset
familjija Reka.

A smeš da upoznaš ostaci
zabrajene i prsti čije burme
nikoga neće se stajet
na buduće meraci.

Sve nerodene nuke.
Krečoi insanske ugotvene
da stopet so z'bi sneg.
Zajenička borba i napor
za spas.

Bilo pišano, k' smet.
Ti ne zn'ješ kede je Amsera?
A spiye i koljku gi porasla kosma.
Alji zn'j da ona ne zabrojla.
Nemoj ni ti.
Veti!

(Preveo na goranski Enser Hodža-Resteljičanin)

Popis inventara

Ne gledam televiziju,
novine mi služe za cipelarnik
i dobro brišu staklo.
Ne žalim se što nisam u toku,
zaključam vrata
za svaki izgubljeni slučaj,
legalno nisam ovde.
U drugim sobama možete
naći srećnije nepokretne stvari.

Tri lica

Vi koji govorite s ljubavlju,
a ljubav telesno zlostavljate svojim ponašanjem;
Vi koji decu pravite a potom ih abortirate
i nazivate tuđim kopiletom;
Vi koji eleganciju iznosite javno
a kući psujete „kao kočijaš“ svoje komšije;
Vi koji moral etiketirate
a na svojoj košulji nosite poljubac... greha;
Vi koji sudite o načinima života
a nemate načina da živite svoj život;

Vi koji obrazujete generacije
a obraz date za posao,

Vi govorite o ljubavi?!

Nama koji prerano počinjemo
da ličimo na vas.

**Zakasnićemo
da budemo ljudi**

Tipično lice sveta
pokazuje licemerstvo
mereći kriterijum zločina
obdukcijom umrlog čovečanstva.

Obraćam se:

gutljajima razuma
što pomeraju fantomski ud,
figurama iza pognutih mračnih lica
koja kad god da osvetliš

nazireš: uvek druge konture.

Potajno, iza roletni
uvek postoji „neko“ ko je video sve!
Neko ko je virio kroz sve ključaonice
i... progovoriće. Ali

tebe

danas nije razveselilo sunce
u decembarskom jutru,
ni kafa te nije otreznila od spavanja.
Osećaš podmuklu mučninu... Danima.

Naviknut da gledaš

ubistva

uživo, preko satelita, kablovske.
Rutinski menjaš kanale.
Ne želiš znati, unapred
ubeđen da ne možeš pomoći.

Tautologija

Neki ljudi imaju potrebu da budu
voljeni, i samo toliko;
da se o njima piše izdaleka,
bez potrebe da vole.

Slušaj:

Pre svega tuđi smo,
i hladni.

Na geografskoj karti
udaljeni toliko
da jagodicama
dodirujemo daljinu.

U marketu nailazimo na namirnice
za samostalne večere.

Kilometri, kilometri
prećutanih razgovora
u zvuku telefonske slušalice,
koja nije zazvonila.

Nismo bili hrabri za
suočavanje, jer
niko nas nije pitao
da li smo spremni?
Mislili smo da znamo voleti!
A ljubav smo gazili
na nekom krevetu, telu, koži...

Svakodnevno, sedmično,
do navike, dece i starosti.
U trenu kada se budeš zapitao
koliko si umoran od davanja.
Znaćeš da si mogao
uvek više da daš životu!

Da pređemo na mi

Učinilo mi se da suviše
razmišljam i pričam sama
sa sobom o tebi.
Divno zvučiš u monologu
punom rekvizita Nas.
Hajde da odmorimo pesme
od mene,
budimo malo Mi.
Mi smo više od činjenice
da ćemo ostariti jedno pored
drugog,
jer
živećemo starost zajedno.
Mi smo pravo na koje
nema prava bilo ko od nas dvoje,
zato što smo zakon!
„Pušim jer sam nervozan“,

uvek to kažeš
ne znajući da duvam
u dan kad kipim od besa
i ispušim sto i jednu cigaretu,
grickajući nokte.
Hvala Bogu što nokti nisu važni,
osmeh jeste.
Čini mi se da suviše
razmišljam i pričam sama
sa sobom o tebi.
Divno zvučiš u dijalogu
punom rekvizita Nas.

Pazi, zgazićeš na licemerje!

„Nije čudo što nemaš prijatelja,
kao trula si taraba,
na tebe se ne oslanjam!“, reče
dugogodišnja poznanica.

No, tarabe, kakve god bile,
štite prostor i nisu za minsko polje.
Čuvaj se žica, njih ne možeš
ni za vatru upotrebiti.

Akademik Ferid Muhić

MINA SENKA PREKU REKA

*Sjećanja, osjećanja i razmišljanja uz knjigu Poezija Gore –
Antologija, Sadik Idrizi Aljabak, Mustafa Balje*

Znam kako se piše o novim knjigama. Napisao sam stotine recenzija, predgovora i pogovora o romanima, dramama, zbirkama pripovjedaka i poezije, poetskim antologijama, ne računajući monografije i studije iz područja humanističkih nauka.

Ali o ovoj Antologiji ne mogu tako pisati!

Pri prvom pogledu na naslov *Poezija Gore – Antologija*, znao sam da o ovoj knjizi neću moći pisati onako kako je uobičajeno: analitički, objektivno, metodološki konsistentno, ukratko onako kao se to radi *lege artis*, po zakonima književne kritike! Nije to samo zato što su mi Sadik Idrizi i Mustafa Balje - autori ove Antologije, kao i još par pjesnika zastupljenih u njoj - dragi prijatelji već decenijama. O Gori je ovdje riječ! Gora kao toponim odavno je postala Gora metafora, kraljevska insignija, heraldički sinonim mitske Skrivene Doline, riječ koja zvoni i blista poput najsajnijeg dukata u meni već punih 60 godina! Imam ja i davnijih snažnih sjećanja, ali već pri samom pomenu imena Gora, izroni i preplavi me talas sjećanja i osjećanja, prizora i snoviđenja. Kada se taj psihološki tsunami smiri, ukaže mi se Gora - onaj beskrajni prostor ustalanih planinskih livada, kristalnih izvora, prozračno bistrih jezera, moćnih vrhova uronjenih u plavet neba, jednako upečatljivo i jasno kao kada sam ih prvi put ugledao.

Predjeli stvoreni za pjesnike, carstvo kontemplacije i meditacije! - ponislio sam tada a tako mislim i sada.

Ova *Antologija* poezije Gore, na najbolji način potvrđuje povezanost ljudi i ambijenta u kom oni žive i naglašava sličnosti među njima, sličnosti koje su tako očigledne da ih ne treba dokazivati. Primjer Gore i Gorana predstavlja krunski dokaz, instancu prvog reda, divan primjer - da su neka od najljepših mjesta na svijetu, ne samo stvorena po mjeri pjesnika, nego da stvaraju pjesnike; da odgajaju ljude koji će ih voljeti, razumjeti i opjevati istinitije nego iko drugi! Ja sam se u to uvjerio već pri prvom susretu sa ljudima Gore, u srcu Gore, u njihovom ambijentu, tamo gdje su oni *chez soi* - istinski svoji! - kao što su orlovi Gore istinski svoji samo dok kruže nebom iznad planinskih masiva Vrace, Koraba, Koritnika, kao što su pastrmke Gore istinski svoje samo dok klize kroz bistre vode zelene Radike!

Poslije dugog pješaćenja Šar Planinom, zanoćio sam u Restelici, možda najvećem naselju na Balkanu iznad 1500 metara nadmorske visine, u kući Hamze Seferovskog - Resteljičkog. Već se bližio devedesetoj ali je te večeri o svojim doživljajima iz mladosti pričao žarom dvadesetogodišnjaka. Usred najzanimljivije priče, zanesen, za trenutak je zatvorio oči, začutao, a onda, prenuvšu se, postavio sebi i svima nama, pitanje o prolaznosti života:

“Kad sam maloprije zatvorio oči, vidio sam sebe mladog i jakog; kada sam ih sada otvorio, ugledao sam sebe ovako starog. Kad prije prođe sav život, kud odoše moja mladost i snaga!?”

“Mina senka preku reka!”

Ozarena blagim osmjehom, odgovori njemu, ali i svima sabranim u prostranoj toploj sobi, njegova supruga Fatima “Hamzinica”. Bili su vršnjaci, već sedamdeset godina su proveli u braku, zajedno, ne dijeleći se jedno od drugog ni dana.

Mina senka preku reka!

Ni prije ni poslije nisam čuo poetičniju, istinitiju, dublju, a tako jezgrovitu formulaciju o prolaznosti života! Ljudski život

sabran u metafori sjenke koja klizi preko rijeke, klizi pa umine! Čija sjenka može minuti, preći preko rijeke!? Sjenka malog paperjastog oblačka! Znači, naš život nije stvaran ni koliko jedan obični oblak, nego jedva koliko sjenka oblaka!? I pazite, ta sjenka ne prelazi preko neke čvrste podloge, nego preko površine rijeke, koja i sama bez prestanka odlazi, protiče, prolazi: dok ne umine kao što umine i sjenka! – pri svemu tome ova sjenka zapravo i ne dodiruje ni samu površinu rijeke, jer sjenka nije materijalna; niti sjenka može dotaći vodu, niti voda može okvasiti sjenku! Njihov susret je stvaran a prividan, virtuelan a realan, upravo kao i naš život u ovom svijetu!

Prolazimo, realni a nestvarni poput sjenke, živimo u svijetu koji nam neprestano promiče pred očima i izmiče iz ruku, kao što rijeka protiče i izmiče sjenci dok preko rijeke prelazi! – a onda minu i život i sjenka!

Sjećam se da sam odmah ushićen pomislio: Evo me u zemlji pjesnika! Evo ljudi koji su pjesmom sazdali ove planine, svoju postojbinu! A možda se poetična ljepota ovog jedinstvenog planinskog ambijenta nekako prenijela na ljude i od njih stvorila pjesnike bez premca i poređenja!

Ne dvoumim se ni malo kada kažem: najuzbudljiviji, najdramatičniji, pjesmi najsličniji komad tla na Balkanu - eto to je za mene Gora! I kao topografija, i kao antropologija, dakle i kao topos tla i kao topos ljudi – razigran spoj ljudi i ambijenta - sjenke i rijeke! – koji se titravom koreografijom privida i stvarnosti, dolaženja i prolaženja uklopio u harmoničnu cjelinu. Samo takvom uzajamnom prožetošću mogao se stvoriti ovaj amalgam planina i ljudske zajednice u kom su planine, iako zabačene i daleke, ostale veličanstveno lijepe, a ljudi su, uprkos hude sudbine na koju ih je osudila gotovo potpuna izolovanost, umjesto da postanu zlobni, čangrizavi namćori, u zavadi sa cijelim svijetom, postali vedre, ponosite ličnosti, koji žive od sopstvenog rada, u skladu sa svojim vrijednostima i Božijim zakonima. Izloženi ogromnim pritiscima

od susjeda koji bi da ih asimiliraju i denacionaliziraju, Gorani znaju koliko je dragocjeno, koliko je presudno da ostanu to što jesu, da budu oni koji jesu:

i opet ti kažem: "Reci cijelo ime svoje,
budi orao, zečiji vijek se ne vjekuje!"

...imaš sve što to ti treba da budeš ponosit i ostaneš onaj koji jesi.

(i ope ti veljim: „Kaži go ime celo tvuje,
bidi oref, zajčečki vek ne se vekuje!"

...sve imaš šo ti trebe da bideš ponosen i ostaneš šo si tija.)

Njihov kolektivni identitet je internaliziran - prihvaćen i usvojen - dublje, kompletnije i autentičnije nego kod i jednog drugog meni poznatog naroda. Gorani su se srodili sa svojim kolektivnim identitetom; postali su, svaki pojedinačno, epitomizacija, inkarnacija kolektivnog identiteta; njihove pjesme su himne proizišle iz te kolektivne dubine što ih čini tako moćnim i suverenim! Motivi ovih pjesnika, kako onih zastupljenih u ovoj *Antologiji*, tako i anonimnih autora njihovih izvornih narodnih pjesama, autentični su u najvišem stepenu, tako da glavne tokove svoje inspiracije primaju neposredno iz sopstenog životnog središta a ne kao pozajmica i plagijat, ne kao epigonska zavisnost od trenutnih kretanja na poetskoj svjetskoj sceni.

U ovakvom pristupu, čini mi se veoma važnim da dodatno istaknem i dopunski da objasnim upravo ovu osobinu, prisutnu praktično kod svih pjesnika ove *Antologije* i u svim pjesmama zastupljenim u njoj. Najprije zato što je za autonomnost izvorne poetske inspiracije nužan uslov (*Conditio sine qua non!*) svake poezije dostojne tog naziva, a zatim i zbog izuzetno visokog stepena prisustva ove autonomnosti poetske inspiracije i višeslojnosti njene tematizacije. Drugim riječima, teorija o poeziji kao sublimaciji društvenog života, u stvaralaštvu pjesnika Gore

dobija svoju najuvjerljiviju potvrdu. Dok se veliki dio savremene poetske produkcije na prostorima cijelog Balkana, pa i šire, već dugo i gotovo bez izuzetka, svodi na epigonstvo, imitacije, ne rijetko i plagijate dominantnih poetskih tokova u svjetskim književnim centrima, poezija Gore je punokrvna i svježa, obuzeta sopstvenim svijetom u kom je nastala! Ta povezanost poezije Gorana sa njihovom sopstvenom životnom situacijom i kulturnom tradicijom Gore, prerasta u potpunu predatost vrijednostima sopstvene zajednice; svaka od ovih pjesama je *istinita i ozbiljna*, u smislu da ne predstavlja puku jezičku igru, da se ne svodi na stilsku vježbu, ni na estetski eksperiment! Zna biti i gorka, opora, tragična, kao što i život Gorana zna biti gorak, opor i tragičan češće nego što slutimo! Ipak, ni jedna jedina pjesma ne prelazi u defetizam, čak i kada se suočava sa dramom sopstvene odbačenosti i ugroženosti od moćnijih sila kojima se ne može suprotstaviti, nego se uzdiže do nivoa stoičkog suočavanja sa situacijom, odnosno, prkosnim i neukrotivim osjećanjem otpora.

U ovom kontekstu, osobenost ove poezije ogleda se i u činjenici da je odbrana sopstvene tradicije i afirmacija tradicionalnih moralnih vrijednosti, naglašeno utemeljena na snažnom i prisnom osjećaju religiozitetu, inkorporiranom kroz izvornu islamsku suni tradiciju. Mnogi tumače religioznost ljudi Gore kao neku vrstu novog, pomodnog fenomena, što je potpuno pogrešno. Prisjećam se ovdje još jedne značajne epizode iz mog prvog susreta sa Gorom. Čak i te davne 1967. godine, dakle, prije punih 50 godina, u Restelici, najvećem naselju Gorana, sa preko 5.000 stanovnika, u vrijeme naglašenog socijalističkog ateizma i gotovo sveopštoj ravnodušnosti prema religiji, kada se alkohol mogao kupiti u svakoj seoskoj prodavnici i trafici, nije se prodavalo ni pivo, a o vinu i rakiji da i ne govorimo!

Na moje pitanje o razlozima, dobio sam tada direktan odgovor: "Mi poštujemo vjeru". Poštovanje vjere penetriralo je

davno u sve pore svakodnevnog društvenog života Gorana, i očuvalo se kao konstanta njihovog društvenog života. Vrijednosti strpljenja (sabor), plemenitosti i praštanja (merhamet), samopoštovanja, istrajnosti i poštenja, ostale su jednako prisutne i kao smjernice života i kao inspirativne koordinate u poeziji.

Poezija Gore krije i mnoga druga iznenađenja, kako u centralnim tematskim preokupacijama, tako i u njihovoj estetskoj realizaciji. Rođeni u ovim veličanstvenim planinama, koje po prirodi stvari predstavljaju najupečatljivije sadržaje njihovih prvih čulnih iskustava, Gorani u svoju poeziju unose čaroliju i snagu elementarnih sila, moćna prostranstva planine, tajanstvenu ljepotu zvjezdanih noći, transponujući ih kroz inventivne slike i antologijske opise. Neposredna povezanost ovih pjesama sa planinom, drvećem, zvjerima, pticama, olujom, izvorima, vjetrom, zemljom, travom, Suncem, mirisima i zvucima, sasvim prirodno, spontano i logično se pretapa u opise svakodnevnih predmeta, hrane stada ovaca, krda konja, laveža ovčarskih pasa, čime ova *Poezija Gore* – postaje i svojevrsna poetska enciklopedija života Gorana u svim aspektima.

Uz idilične slike života u rodnoj Gori, na stranicama ove *Antologije*, kao munjom osvijetljene, ukažu se tegobne scene pečalbarstva, stradanja, muka osamljenosti, odbačenosti. Sasvim direktno rečeno: pjesnici zastupljeni u ovoj Antologiji, nemaju nikakav problem sa inspiracijom i ne moraju da izmišljaju svoje teme. Njihova poezija je uronjena u neposredni životni kontekst, direktno i duboko, u svijest o životu uz koji čvrsto prijanjaju, pretvarajući ga, bez traga dvoumljenja, u poetsku svečanost i katarzu.

Ipak, naglašena autentičnost poetske inspiracije koja za dominantu ima svoj sopstveni kolektivni identitet, ne zatvara poeziju Gore u klaustrofobični jezičku izolaciju. Paralelno sa nastojanjima da se očuva i afirmiše njihov sopstveni jezički idiom,

i da se kroz književni izraz uzdigne na nivo iznad egzotičnog lokalnog govora, njihova otvorenost i komunikativnost neočekivano uspješno i efektno se potvrđuje u činjenici da pjesnici Gore pišu i na albanskom i na makedonskom i na bosanskom jeziku, ostajući pri tom vjerni osnovnim matricama poetske motivacije Gore.

Izbor pjesnika predstavljenih u ovoj *Antologiji* pokriva hronološki period od XVIII vijeka do danas, na prostorima od Albanije do Bosne sa epicentrom u oblasti Gore. I u izboru zastupljenih pjesnika, autori *Antologije Poezija Gore*, rukovodili su se najvišim standardima, kao i književnim, odnosno, istorijskim i kulturološkim imperativima. Uz neke do sada široj javnosti nepoznate pjesnike iz davne prošlosti, čija poezija predstavlja istinsko osvježenje, uključeno je i nekoliko mladih pjesnika koji su se već legitimisali svojim zapaženim prvim zbirkama, kao i visoko afirmisani pjesnici čija poezija s pravom ulazi u sam vrh opusa koji možemo nazvati *Poesia Balcanica*. Poseban kvalitet ove izuzetno značajne *Antologije* predstavlja činjenica da su njeni autori, Sadik Idrizi Aljabak i Mustafa Balje, kao pjesnici od formata, i sami zastupljeni sa nekoliko sjajnih, uistinu antologijskih pjesama.

Ako je i tačno da sve u životu mine kao sjenka preko rijeke, onda je ova *Antologija poezije Gore*, jedna prekrasna, razigrana i nezaboravna sjenka koja talase rijeke života daruje ljepotom, smislom i ljudskim vrlinama.

Dr. sci. Muljaim Kačka

RECENZIJA O DJELU: Poezija Gore - antologija

Mudrosna kovanica "Pametnan piše, budala pamti" ne mora nužno da vrijedi u polju umjetnosti, prije svih književnosti. Čak, postoji jedna cijela književna oblast - narodna ili usmena književnost, a koja egzistira baš na kolektivnom pamćenju. I ne samo to, kao takva opstaje u svakoj tradiciji i po više vijekova. Tako, najvrijednija književna djela na ovim prostorima, poput *Hasan-aginice*, *Ženidbe Smilagić Mehe* i druga, ostala su sačuvana kao usmeno stvaralaštvo - barem sve do momenta kada su ih putopisci (u pomenutim slučajevima: Alberto Fortis, Milman Peri i dr.) uspjeli prenijeti na papiru i tako sačuvati od zaborava, koji se ne bi vjerovatno ni dogodio. Jer takva djela, odnosno njihov kvalitet, garancija je njihove vječnosti. A kvalitetu sudi konzument - u ovom slučaju narod.

Tako je i goranski narod vrijedno čuvao svoju usmenu književnost, bar onu najkvalitetniju. I ne samo to, pjesme o Jusufu i Džemilji su višestruko modifikovane i "uzgajane generacijski", dok o pjesmi *Vrbice, vrbo zeljena*, mnogi su pisali, čak je i prisvajali, što je kao posljedicu takvo plagijatorsko ponašanje imalo, da se pokazala dobro poznata moralna maksima - da je istinu nemoguće ukrotiti i da ista pjesma ima više svojih prepjeva, gdje su svi, razumije se, na goranskom govoru.

Svijest o brizi evidentiranja usmene goranske književnosti, javlja se, slučajno ili ne, u periodu kada se počinje stvarati talas pisane goranske književnosti - prije četrdesetak godina. Mada, treba ukazati na par činjenica koje se vežu za pisalačku tradiciju Gorana, koje datiraju puno prije: Osnovano se zna da je Abedin

efendija Zejnula iz Kruševa, sredinom osamnaestog vijeka sastavio stihove na goranskom govoru, koji govore o rodnom kraju i halu (stanju) u njemu. Gotovo sto pedeset godina kasnije je, Mola Daut iz Restelice kao intelektualac svoga doba, napisao čak devet Mushafa, na originalu, a koji su po privatnim zbirkama i danas (bar neki od njih) sačuvani. Isto tako, Hadži Omer Ljutfi Pačariz sa diplomom prestižnog Al-Azhar Univerziteta, porijeklom iz Rapče, s kraja devetnaestog i početkom dvadesetog vijeka, bio je čuveni osmanlijski diplomata, ali i pjesnik i mistik. Tema njegove poezije je iako šarenolika, i po pitanju stila, ali i broja jezika na koju je pisao (turski, persijski, arapski), u potpunosti jasna – ljubav prema Uzvišenom i predstavlja osnovnu motivistiku njegovog književnog rada. Zbirke njegove poezije se i danas čuvaju i koriste, prije svih, u derviškim krugovima Prizrena i šire. Možda najzanimljiviju sudbinu, bar onu pisalačku, imao je doktor Jonuz Jonuzi iz Rapče. Okruženje u kojemu su najstajali motivi za njegovu prozu, kroz dnevnik sjećanja o vremenu provedenom u logoru Dahauu su, nevjerovatni. Navedeno, ali i brojne druge zbilje unutar goranske književne zajednice, govore da ona ima dugu i bogatu umjetničku prošlost.

Što se tiče aktivnosti novijeg datuma, prije svih, onih u polju narodne poezije, zapažen je vrijedan rad Haruna Hasanija 1987. godine, koji je sabrao i izdao *Goranske narodne pesme*, u izdanju lista Jedinstvo iz Prištine. O značaju ovog rada i sakupljenog blaga, mnogo se pisalo, nekad čak i tendenciozno, ali sigurno, nikako se ne može osporiti njegova književno-historijska vrijednost. Slučajno ili ne, sa ovim datumom koincidira posljednji, ali i najozbiljniji jaz goranske pisane književnosti, konkretno poezije. Sad se na lokalnom tlu javljaju, sada već (regionalno) istaknuti i dokazani književni stvaraoci poput: Nazifa Dokljea, Mesuda Islamovića, Sadika Idrizija, Hamida Isljamija Vejsela Hamze, Mustafe Baljea, i niz drugih. Ili pak, ako se radi o najmlađima, svakako vrlo

književno ozbiljnima, sa reprezentom tog novog talasa, Elmom Selimi.

Svi ovi argumenti, navode nas na pomisao da je goranska književnost (a tako i poezija) imala evolucioni razvoj, koji prolazi, barem (najmanje), tri faze:

1. Najraniji ili osmanlijski period (sredina 18. vijeka – početak 20. vijeka),
2. Period lutanja (početak 20. vijeka – kraj 20. vijeka),
3. Vlastiti ili goranski period (kraj 20. vijeka – do danas).

Osim svoje evolucione putanje, goranska književnost je imala stilsku i jezičku širinu i demokratičnost. To znači da je pisana na nekoliko svjetskih i domaćih jezika. Razumje se, osim što je pisana na goranskom govoru, stvaraoci ove književnosti su pisali, između ostalog, i na: turskom, arapskom, persijskom, albanskom, makedonskom i drugim jezicima. Naravno, i na jezicima nama bliskim, nekad: srpsko-hrvatskom, danas: bosanskom, srpskom, crnogorskom. Dok opseg teme i stil ove poezije je, kako bi kazala *Praška škola*: “elastično stabilan”.

Ma koliko je tematski i stilski široka, u njoj se stabilno zadržavaju dva motiva: zavičaj i emocija (ovaj drugi je naravno, disperzivan, tako ga ima u oblicima tuge i radosti). Ipak je kod nekih autora očigledna i savremena lirika, sa izraženim elementima ljubavnog sentimenta i metafizičkog razbijanja barijera u odnosu na tradicionalni svjetonazor.

Stoga, vrlo opravdano se može kazati da je mali broj naroda, ali i njihovih književnosti, koji se mogu pohvaliti sa tolikom mjerom književne disperzivnosti, kao što se time mogu pohvaliti Gorani sa svojom književnošću. Goranska književnost je stvarana na mnogobrojnim jezicima i raznim stilskim izrazima, a ako se doda, da je istu stvarala zajednica koja broji samo par (desetina) hiljada ljudi, ona dobija još više na vrijednosti i značenju.

Tako, ova Antologija predstavlja ozbiljnu tačku okupljanja svega prethodno navedenog, te kao takva, osim što proširije književno-historijske horizonte goranske poezije, zasigurno ima značaj i u poljima: sociologije, antropologije, lingvistike, etnologije i dr.

Također, nemoguće je ne primijetiti da je ovo jedan od rijetkih stvaranih projekata koji bi se mogao i okarakterizirati nazivom: "sami o sebi", svjesni činjenice da su nama ovakve ili slične projekte dosad (pokušavali) drugi da pišu/prave. Stoga, rad na ovoj Antologiji i njena neminovna egzistencija, predstavlja ozbiljni polifunkcionalni projekt kako za književnost/i, tako i za narodni identitet prostora kojemu pripada.

SADRAŽAJ

Uvodne napomene	5
▪ Abedin Ef. Zejnulah (XVIII v.)	9
▪ Omer Lutfi Pačariz (1870-1928).....	11
▪ Zejn el Abedin Ferhat (?).....	15
▪ Mesud Islamović (1926-2002).....	19
▪ Ramadan Redžeplari (1944-2016).....	31
▪ Nazif Dokle (1945-2014).....	39
▪ Namik Dokle (1946).....	55
▪ Ajnuša Horozović Islamović (1952).....	65
▪ Sadik Idrizi Aljabak (1954)	75
▪ Zevdžan Ibraim Ćufta (1955)	89
▪ Hamid Isljami (1959-2013).....	95
▪ Isan Hodža / Isan Hoxha (1964).....	113
▪ Vejsel Hamza Mirza (1964–2013)	121
▪ Ismail Ismaili (1964-2015).....	139
▪ Mustafa Balje (1967)	145
▪ Nevruz Mehmeti (1969)	165
▪ Murat Muška (1969).....	173

▪ Enser Hodža Resteljičanin (1976)	177
▪ Elma Selimi (1997)	197
Akademik Ferid Muhić: Mina senka preku reka	209
Dr. Sci. Muljaim Kačka - Recenzija o djelu:	
Poezija Gore – Antologija	217

Katalogimi në botim – (CIP)
Biblioteka Kombëtare e Kosovës “Pjetër Bogdani”

908(=214.58:4/9)(091)

Idrizi, Sadik

Balje, Mustafa

Antologija poezije Gore / Sadik Idrizi – Mustafa Balje. -
Prizren : "Utilis", 2018. - 224 f. ; 22 cm.

ISBN 978-9951-645-27-0

